Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№12 (20. 279) • 1989 йил 14 январь, шанба • Баҳоси 3 тийин.

СССР Олий Совети Президиумининг мажлиси

12 январь куни Кремлда КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси М. С. Горбачев раислигида СССР Олий Совети Президиумининг мажлиси бўлиб ўтди.

Мажлисда ўн биринчи чақириқ СССР Олий Советининг навбатдан ташқари ўн иккинчи сессияси қарорларини амалга оширишга доир асосий тадбирлар плани кўриб чиқилиб, маъқулланди. КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, СССР Олий Совети Президиуми Раисининг биринчи ўринбосари А. И. Лукьянов қилган докладда СССР Конституциясига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги Қонуннинг турмушга жорий этилиши, СССР халқ депутатлари сайлови тўғрисидаги Қонуннинг, СССР Олий Советининг давлат қурилиши соҳасида сиёсий ислоҳотни рўёбга чиқаришда бундан буёнги тадбирлар ҳақидаги қарорининг амалга оширилиши билан, СССР халқ депутатлари съездига, янги сайланган СССР Олий Советининг биринчи сессиясига тайёргарлик ва уларни ўтказиш билан боғлиқ бўлган биринчи навбатдаги вазифаларнинг кенг доирасини қамраб олувчи мазкур план муфассал ёритиб берилди.

(Давоми 2-бетда).

ПАРТИЯГА, СОВЕТ ХАЛҚИГА

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг

МУРОЖААТНОМАСИ

КПСС Марказий Комитетининг Пленумида 1989 йил 10 январда қабул қилинган

Азиз ўртоқлар!

СССР Олий Советининг навбатдан ташқари сессияси қарорига мувофиқ, 1989 йил март ойида СССР халқ депутатлари сайлови бўлади.

Халқ иродаси билан халқ депутатлари съезди тузилади, давлат органларининг янги системаси ишлай бошлайди, сиёсий ислоҳотнинг бутун ҳокимият — Советларга, деган асосий ғояси рўёбга чиқарила бошлайди. Бу — совет жамиятини революцион тарзда янгилаш йўлида катта босқич бўлади.

КПСС Марказий Комитети сайлов олдидан қайта қуришнинг дастлабки йилларига якун ясаб, партиянинг яқин келажакдаги сиёсатининг асосий йўналишларини халққа баён қилиб беришни зарур, деб ҳисоблайди.

Шу йиллар давомида мамлакат ҳаётидаги кескин бурилиш, экономика, сиёсат ва маънавий соҳадаги турғунликдан соғлом кучларни қайта тиклаш, уларга эркинлик бериш сари, эски ақидалар асирлигидан қутилиб, янги ленинча революцион мазмунга эга бўлган социалистик ғоянинг ўзини янгилаш сари бурилиш реалликка айланди. Бу бурилишни 1985 йил апрелида партия бошлаб берди ва унга бошчилик қилди.

КПСС XXVII съезди янгиланишга қудратли омил бахш этди. Партия ҳақиқатга тик боқиб, мамлакатдаги аҳволни танқидий идрок этди, қайта қуришнинг яхлит программасини, амалий ҳаракатлар стратегияси ва тактикасини ишлаб чиқди. Съезд олға сурган ғоялар халқнинг орзу ва умидларини ифодалади, халқ томонидан зўр қатъият билан қўллаб-қувватланди.

Жамиятдаги бутун муҳит қанчалик ўзгарганлигини сезмаган одам топилмаса керак. Одамлар қайта қуришни юксакликка кўтармоқдалар, қайта қуриш эса одамларни кўтармоқда. Етилган масалалар, ишни қандай қилиб ўнглаб олиш ҳамма жойда ошкора ва манфаатдорлик билан муҳокама қилинмоқда. Бўшашувчилик ва социал лоқайдлик ўрнини гражданлар активлиги, ташаббускорлик ва дадил изланишлар эгалламоқда.

Экономикада катта ўзгаришлар юз бермоқда ва авж олиб бормоқда. Хўжалик ҳисоби ва ўзини-ўзи пул билан таъминлаш, кооперация ва ижара, социалистик мулкчиликнинг хилма-хил шакллари турмушга кириб келмоқда. Буларнинг ҳаммаси меҳнаткашларда омилкорликни, соҳиблик туйғусини ривожлантирмоқда. Хом хаёлга берилиш мумкин эмас, албатта: белгиланган ва зарур ишларнинг ҳаммаси ҳам уддалангани йўқ. Аммо ижобий силжишлар яққол бўлиб қолди. Миллий даромад ва меҳнат унумдорлиги кўрсаткичлари яхшиланди. Озиқ-овқат маҳсулотлари, товарлар ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш ортиб бормоқда. Мамлакат халқ хўжалигининг социал йўналиши тобора кучаймоқда. Бунинг натижасида кризисга юз тутиш тўхтатилди, юксалиш нишоналари пайдо бўлди.

Қайта қуриш муваффақиятини нима гарантиялайди ва уни нима муқаррар қилади? Партиянинг ишончи комил: инсон қайта қуришнинг асосий иштирокчиси бўлган тақдирдагина у муваффақиятли амалга оширилиши мумкин. Бунинг учун демократиялаш зарур. XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси қарорига мувофиқ амалга оширилаётган сиёсий ислоҳот демократиялашни чуқурлаштиришга хизмат қилмоқда.

Демократиялаш жараёнини партия ўзидан, жамиятнинг сиёсий авангарди сифатида ўз вазифаларини тағин ҳам аниқроқ белгилаб олишдан, масъулиятни ошириш ва ўзини поклашдан, партиявийлик ва маънавий принципларга амал қилиш учун коммунистлардан талабни кучайтиришдан бошлади. Партия аппаратини қайта тузиш тугалланди, унинг сони анча қисқартирилди. Раҳбариятга янги кучлар келмоқда.

Янгиланган жамиятда янгиланган Коммунистик партия иш олиб бориши лозим — қайта қуришнинг мантиқи ана шундай. Партия кундалик хўжалик ишлари юкидан қутилиб, бутун куч-ғайратини социализм назариясининг, ички ва ташқи сиёсатнинг долзарб муаммоларини ишлаб чиқишга, омма орасида сиёсий, ташкилотчилик ва идеология ишларини олиб боришга қаратиш имкониятига эга бўлмоқда.

Ҳар бир совет кишисининг ақл-заковати ва туйғулари орқали ўтадиган қайта қуриш халқнинг маънавий турмушини мислсиз даражада юқори кўтарди. Биз ҳаммамиз қайта қуриш билан яшамоқдамиз. Биз ҳаммамиз кўп жиҳатдан бошқача бўлиб қолдик, ўтмишга, ҳозирги кунимизга ва келажакка янгича назар ташламоқдамиз, мақсадларни ва уларга эришиш йўлларини ҳам янгича кўрмоқдамиз. Таълим ислоҳ қилинмоқда, фан қаддини ростламоқда, маданий турмуш бой ва ёрқин бўлиб бормоқда. Матбуотдаги мақолаларнинг, телевизион программалар ва радиоэшиттиришларнинг ижтимоий таъсири сезиларли даражада ошди. Улар ошкораликнинг, фикрлар хилма-хиллигининг кенг минбари бўлиб қолди.

Ишчилар синфи, деҳқонлар, зиёлилар иттифоқи қайта қуриш давомида сермазмун бўлиб бормоқда, жамоат ташкилотлари ва ҳаракатларининг таъсири кучаймоқда. Демократиялаш жараёни миллатлараро муносабатларни ҳам тобора чуқурроқ қамраб олмоқда, бу соҳада тўпланиб қолган муаммоларни ҳал этиш учун шароит яратилмоқда, СССРдаги барча миллат ва элатларнинг Октябрь туфайли вужудга келган иттифоқи янги мазмун билан тўлиб бормоқда, бу иттифоқ ана шу миллатлар ва элатлардан ҳар бирининг ва бутун мамлакатнинг туб манфаатларига мос келади.

Совет жамияти ички турмушидаги чуқур ўзгаришлар ташқи сиёсатимиздаги характери жиҳатидан революцион ўзгаришлар билан ҳам узвий боғлиқдир. Амалий ишларда мужассамлашаётган янги сиёсий тафаккур энг мураккаб халқаро муаммоларни амалий ҳал қилишнинг негизи бўлиб қолди. Совет ташаббуслари туфайли дунё хавфсизроқ бўлиб қолаётганлигини, бир-бирига шубҳа билан қараш ўз ўрнини ишонч ва ҳамкорликка бўшатиб бераётганлигини ҳар бир соф виждонли киши кўриб турибди.

Қайта қуриш бирдан-бир тўғри йўл эканлигини апрелдан кейинги тажриба рад этиб бўлмайдиган даражада кўрсатмоқда. Бизнинг бошқа йўлимиз йўқ. Биз бу йўлдан қатъият билан бораверамиз, ижобий изланишни давом эттираверамиз. Ўзгартишларнинг кенг кўламли режаларини сабот билан амалга ошираверамиз, олға томон ҳаракатни жадаллаштираверамиз.

Мана шу йўл жўн бўлиши мумкинми? Албатта, жўн бўлмайди, айниқса бошланишида жўн бўлмайди. Янгилаш жараёни мураккаб ва зиддиятли эканлигини, қайта қуриш келтириб чиқарган, жамият машаққат чекиб кутаётган ишлар ҳали тўла-тўкис рўёбга чиқарилмаётганини партия кўриб турибди. Бир қанча соҳаларда, шу жумладан социал соҳада олға силжиш бўлмаяпти. Амалга оширилаётган ислоҳот баъзан натижа бермаяпти. Бунинг учун масъулиятни партия ўз зиммасидан соқит қилмайди. У вазиятни сезгирлик билан баҳоламоқда. Қайта қуришга нималар тўсқинлик қилаётганлигини кўриб турибди. КПСС қийинчиликлар ва ғовларни енгиб ўтар экан, аввало, ўзига, коммунистларга нисбатан талабчанликни оширмоқда.

Халқимизнинг текин томоқни кутиш одати йўқ. Қайта қуришда бир четда кутиб ўтирувчилар, бегоналар ва иштирок этмайдиганлар бўлмаслиги керак. Куч-ғайратларимизни бирлаштирибгина муштарак мақсадларга эриша оламиз. Қайта қуриш бизнинг тақдиримиз, тарих бизга берган имкониятдир, бу имкониятни қўлдан бериб бўлмайди ва қўлдан берилмаслиги керак.

Партия ўзининг сайловолди программаси билан мурожаат қилар экан, барча совет кишиларини ишонтириб айтадики, у бундан буён ҳам бутун кучини, коллектив фикрини ва коллектив иродасини жамиятимизни революцион янгилашга сарфлаб, қайта қуриш йўлидан оғишмай бораверади. Партия сизларнинг ҳар бирингиз белгиланган режаларни амалга оширишда фаол иштирок этишингизга умид қилади.

Сайловчи ўртоқлар!

Қайта қуриш ғоясининг ўзи инсонга ғамхўрлик туфайли юзага келган, уни шу ғамхўрлик тақозо этган. Совет кишиларининг фаровонлигини ошириш, турмушини яхшилаш — КПСС бутун социал-иқтисодий сиёсатининг ўзагидир. Халқнинг энг зарур эҳтиёжларини партия жуда яхши билади, тушунади, шу боисдан ҳам партия яқин йиллар ичидаёқ совет кишилари яхшироқ яшай бошлайдиган бўлишлари учун зўр бериб меҳнат қилмоқда.

Бу соҳада биз учун биринчи галдаги вазифалар нималардан иборат? Аввало, энг ўткир муаммо — озиқ-овқат муаммоси ҳал этилиши керак. Партия буни қишлоқ меҳнатчисини ердаги тўла ҳуқуқли хўжайинга айлантириш билан, шаҳар ва қишлоқ ўртасидаги мувозанатни тиклаш билан, қишлоқни социал жиҳатдан қайта қуриш билан боғлиқ, деб билмоқда. КПСС Марказий Комитетининг бўлғуси Пленуми ҳозирги аграр сиёсатни амалга ошириш йўлларини кўриб чиқади. Кўрилаётган чора-тадбирлар аҳолининг озиқ-овқат маҳсулотларига бўлган эҳтиёжларини тезроқ қондириш имконини беради, деб умид қиламиз.

Одамлар магазинларда юқори сифатли саноат моллари етарли бўлишини кутмоқдалар. Партия бундай моллар ишлаб чиқаришни анча кўпайтириш вазифасини ўртага қўйган. Енгил саноатни модернизациялаш учун катта маблағ ажратилмоқда. Индустриянинг ҳамма тармоқлари, шу жумладан мудофаа корхоналари халқнинг бевосита эҳтиёжлари учун ишлатилади, мудофаа корхоналари бир қисмининг профили ўзгартирилиб, граждан мақсадларига хизмат қилдирилади. Чет элларнинг ташкилотлари ва фирмалари жалб этилмоқда, юқори сифатли моллар ишлаб чиқарадиган қўшма корхоналар барпо қилинмоқда.

Мамлакатда уй-жой масаласи нақадар кескин бўлиб турганини, кўп оилаларни, айниқса ёш оилаларни бу масала нақадар ташвишга солаётганини партия билади. Шу сабабли у ўртага қўйилган вазифани ҳал этиш — ҳар бир оилани 2000 йилгача алоҳида квартира ёки уй билан таъминлаш учун зарур бўлган ҳамма ишларни қилаверади. Келгуси беш йилликнинг охирига бориб, ҳар йили ишга тушириладиган янги уйлар бир ярим баравар кўпайтирилади, янги квартираларни фойдаланишга топшириш 3 миллионтага етказилади. Бунинг учун ҳамма имкониятлардан — давлат қурилишидан ҳам, корхоналар, колхоз ва совхозларнинг иштирокидан ҳам, кооператив ва якка тартибда уй-жой қурилишини ривожлантиришдан ҳам, манфаатдор кишиларнинг, айниқса ёшларнинг ихтиёрий меҳнатидан ҳам фойдаланилади.

Кексаларнинг пири-бадавлатлиги жамиятнинг ҳам фаровонлигидир. Пенсиялар тўғрисида тайёрланаётган Қонун узоқ йиллар виждонан меҳнат қилиб, қарилик гаштини сураётганлар учун яхшироқ шароит яратиб беришга хизмат қилади. Пенсияларнинг миқдорини сезиларли равишда кўпайтириш, ишчилар, хизматчилар ва колхозчилар учун ягона пенсия таъминотини жорий қилиш, бутун пенсия таъминоти системасини такомиллаштириш мўлжалланмоқда.

Уй, оила, болалар деган тушунчалар ҳар биримизга азиз ва қадрлидир. Биз жамиятнинг оилага эътиборини, оилани мустаҳкамлаш тўғрисидаги ғамхўрликни сусайтириш, болалар тарбияси учун масъулиятни ошириш зарур, деб ҳисоблаймиз. Болаларга ёрдам кенгайтирилади — кам таъминланган оилаларга бериладиган нафақалар, оналарнинг бола парвариши учун ҳақ тўланадиган отпуска муддати кўпайтирилади, оилавий болалар уйлари барпо этилади.

Партия совет кишисининг сиҳат-саломатлиги тўғрисида ғамхўрлик қилиб, аҳолига медицина хизматини тубдан яхшилаш юзасидан катта қарорлар қабул қилди ва бу қарорларнинг бажарилишини ўзининг программавий вазифаларидан бири, деб билади.

КПСС совет кишиларининг экология вазияти кескинлашганлигидан хавотирлигига қўшилади, бу соҳада вужудга келаётган мураккаб муаммоларни ҳал этишга асосли равишда ёндашмоқда. Атроф-муҳитни соғломлаштириш ва муҳофаза қилиш, табиатдан оқилона фойдаланиш программаси ишлаб чиқилмоқда.

Самарали экономика — кучли социал сиёсатнинг пойдевори эканлиги маълум. Бизнинг экономикамиз чиқимдор ялпи ёндашувлардан халос бўла бошлади, инсон манфаатларига тобора кўпроқ хизмат қилмоқда.

Январдан бошлаб ишлаб чиқариш тармоқларининг ҳамма корхоналари тўла хўжалик ҳисобига ва ўзини-ўзи пул билан таъминлашга ўтди. Хўжалик механизмини созлаш ишлари давом этмоқда. Ишлаб чиқариш воситаларининг улгуржи савдосига ўтилмоқда, планлаштириш, пул ва кредит билан таъминлаш қайта қурилмоқда.

Бироқ шуларга қарамай, экономика ҳозирча янгичасига ишлай бошлагани йўқ. Одамлар экономикани қайта қуриш натижаларини ҳали тўла-тўкис сезмадилар. Кўп иш қилиниши керак. Бу хусусда партиянинг аниқ-равшан ҳаракат плани бор. Фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, туб иқтисодий ислоҳот, даромадларнинг иш самарадорлигига ва сифатига бевосита боғлиқ қилиб қўйилиши мана шу планнинг таркибий қисмларидир.

Ислоҳотлар йўлидан изчиллик билан бораётган партия иқтисодий воситалардан тор гуруҳбозлик, худбинлик мақсадлари йўлида, аҳолининг зарарига фойдаланиш, нарх ва фойдани сунъий равишда ошириб, меҳнаткашларни ўзгаларнинг уқувсизлиги ва ўзгаларнинг камчиликлари учун ҳақ тўлашга мажбур этиш йўлидаги уринишларга қаттиқ тўсиқ қўйиш зарур, деб ҳисоблайди.

Биз турли-туман унумсиз чиқимларни, исрофгарчиликларни, халқ ресурсларини ўғирлаш, талон-торож қилишларни бутунлай тугатиш учун, хўжалик юритишда зарар кўришни бартараф этиш учун қатъият билан кураш бошлаганимиздагина социал сиёсат ҳам, экономика ҳам чинакамига самарадор бўлиб қолади. Ҳар бир сўмни меҳнат билан топмоқ керак. Ҳар бир киши, ҳар бир коллектив, бутун жамият ҳам ишлаб топилган маблағ ҳисобига яшайдиган бўлиши лозим. Йирик чора-тадбирларни, илғор ислоҳотларни ҳар бир кишининг масъулияти билан, онгли интизоми, ишга ижодий муносабати билан мустаҳкамлаш лозим.

Партия актив социал программани — халқ хўжалигини сифат жиҳатидан янгилаш ва юксалтириш асосида совет кишиларининг фаровонлигини ошириш программасини рўёбга чиқариш учун имкони бўлган ҳамма ишни қилади. У совет экономикаси жўшқинлик ва новаторлик касб этиши учун, фан-техника тараққиёти анча жадаллашиши учун, ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлиги ошиб боравериши учун бутун куч-ғайратни ишга солади.

Ўртоқлар!

Совет ижтимоий тузуми меҳнаткаш халқ ҳокимияти шиори остида вужудга келган. Шундан кейинги тараққиётнинг нуқсони шу бўлдики, оддий инсон сиёсий ҳокимиятни амалда рўёбга чиқаришдан четлаштириб қўйилди. Қайта қуриш бундай аҳволни тубдан ўзгартирмоқда. Туб сиёсий ислоҳот халқнинг тўла ҳокимиятини таъминлаш мақсадини кўзлайди. Бу соҳада биз XIX Бутуниттифоқ партия конференциясининг қарорларига қатъият билан риоя қилмоқдамиз.

СССР халқ депутатлари съездининг сайланиши сиёсий ислоҳотнинг навбатдаги босқичини амалга ошириш учун имконият очади. Республика ва маҳаллий даражадаги Советларни қайта тузиш, уларнинг тўла ҳокимиятини таъминлаш лозим. Маҳаллий ўз-ўзини бошқариш ва ўзини-ўзи пул билан таъминлаш тўғрисидаги Қонун шунга хизмат қилади. Бошқарув аппаратини Советлар назорати остидаги ва уларга ҳисоб берадиган эпчил, самарали аппарат қилиш муҳимдир. Бошқарувни демократиялаш, одамларнинг ижтимоий фаоллиги ва масъулияти — буйруқбозлик-маъмуриятчилик системасига қайтилмаслигининг ишончли кафолотидир.

Халқ ҳокимиятини тиклаш ҳуқуқий давлатни барпо этиш билан чамбарчас боғлиқдир. Келгусида суд ислоҳоти ўтказилади, ёшлар тўғрисида, матбуот ҳақида, виждон эркинлиги тўғрисида қонунлар ва турмушимизнинг энг муҳим жиҳатларига тааллуқли бошқа қонунлар қабул этилади. Мана шуларнинг ҳаммаси давлатнинг гражданлар олдидаги, гражданларнинг эса давлат олдидаги масъулиятини оширади, инсон ҳуқуқлари кафолотини, қонун олдида ҳамманинг тенглигини мустаҳкамлайди.

Партия социалистик демократияни янада ривожлантириш, ижтимоий-сиёсий турмушда ва бошқарувда ҳар бир кишини фаол қатнаштириш учун, ҳақиқий, тўлиқ халқ ҳокимиятининг тантана қилиши учун ҳамма чораларни кўради.

Ўртоқлар!

Қайта қуриш кўп миллатли Иттифоқимизнинг барча халқлари муддаоларига мос келади. Партия миллий манфаатларга, ҳар бир миллат ва элатнинг ўзига хослигига ҳамда қадрқимматига ҳурмат билан қараш тарафдори эканини билдиради.

Адолатга, социалистик ютуқлар ва қадриятларга асосланган миллий қурилиш — муштарак ишимиз ва муштарак масъулиятимиздир. Фақат ўз республикаси учун, ўз халқи учун, айниқса бошқаларга зарар келтирган тарзда якка-якка ҳаракат қилинса, бу иш олға силжимайди. Муваффақият — ҳамкорликдадир, ҳар бир миллат ва элатнинг, ҳар бир республика ва бутун мамлакатнинг манфаатларини уйғунлаштиришдадир.

Партия ўзининг XIX Бутуниттифоқ конференцияси қарорларига асосланиб, миллатлараро муносабатларни такомиллаштириш ва мувофиқлаштириш соҳасида катта-катта тадбирларни ишлаб чиқмоқда. КПСС Марказий Комитетининг бўлғуси Пленуми шу соҳада яқин йилларда қилинадиган ишларнинг муфассал программасини қабул этади. Республикаларнинг ҳуқуқлари анча кенгайтирилади, уларнинг суверенитети мустаҳкамланади. Советларнинг янгиланган фаолияти орқали партия ўртага ташлаган: мустаҳкам иттифоқ — кучли марказ ва кучли республикалардир, деган принцип рўёбга чиқарилади.

Хўжалик ҳисоби республикаларнинг мустақиллиги ва ўзаро масъулиятини пишиқ-пухта негизга қўяди, идораларнинг буйруқбозлигига барҳам беради. Экономика ва социал соҳа, тил ва маданият, тарихий мероснинг, асрлар давомида ўз диёрида яшаб келган халқ учун шунчаки экология муҳити эмас, балки бешик ва маскан бўлган табиатни сақлаб қолишнинг долзарб масалаларини ҳал этиш борасида ҳар бир республиканинг имкониятлари ортади.

Биз бирга бўлган тақдиримизда кучли эканлигимизга ҳозир ҳеч кимни ишонтиришга ҳожат йўқ. Бутун мамлакат, ҳар бир республика, ҳар бир совет оиласи Арманистоннинг мусибатини ўз мусибати, деб билди. Ҳар бир киши бу мусибатга ҳамдардлик билдириб, ёрдамга келди. Халқлар дўстлиги ва ҳамкорлиги, жипслик, интернационализм, бирдамлик — буюк ютуқлардир. Шу ютуқларни муқаддас билиб асраб, кўпайтираверамиз.

Ҳамиша ва ҳар ишда партия ленинча миллий сиёсатни ўтказаверади, Советлар мамлакатидаги ҳар бир миллат ва элат яхшироқ яшаши учун, уларнинг миллий ўзига хослиги тўлиқроқ ва яққолроқ намоён бўлиши, қардошлик иттифоқимиз бадавлат ва бақувват бўлиши учун шароит яратаверади.

Ўртоқлар!

Қайта қуриш давомида совет жамиятининг маънавий турмуши бойиб бормоқда. Одамларнинг онги қулф урмоқда, онгни шакллантиришга ёндашувларнинг ўзи ўзгармоқда. Шахсларнинг орасидаги фарқни йўқотиш ўрнига шахсий қобилиятлар намоён этилмоқда, ақл-идрок ва истеъдодлар мусобақаси йўлга қўйилмоқда; хўжакўрсин учун бўладиган якдиллик ўрнига фикрлар ва қарашларнинг кенг доираси юзага келиб, юксак мунозара маданияти қарор топмоқда; юқоридан бериладиган кўрсатмалар кучига умид боғлаш ўрнига одамлар билан кенг мулоқотда бўлиш, уларнинг фикрларини ҳурмат қилиш, қарорларни ишлаб чиқиш ва қабул қилишда гражданларни қатнаштириш одат тусига кирмоқда.

Партия маънавий муҳитни соғломлаштириш учун бундан буён ҳам курашаверади, эзгу ҳис-туйғулар, адолат ва ҳақиқат, меҳр-оқибат ва қардошликни қарор топтиришга интилаверади. Биз икки ёқлама аҳлоққа биргаликда зарба беришимиз, жиноятчиликни, ичкиликбозликни, гиёҳвандликни, бошқа социал-маънавий маразларни таг-туби билан қўпориб ташлашимиз керак. Жамиятнинг маънавий поклиги ва улуғворлиги бутун халқнинг иши бўлиб қолмоқда.

Ёш авлодга тарбия ва таълим бериш энг муҳим вазифаларимиздан биридир. Бу — бир кунлик иш эмас ва биргина комсомолнинг иши эмас, албатта. Ёшларга нисбатан давлатнинг мунтазам сиёсати бўлиши керак: Бу сиёсатнинг мақсади йигит ва қизларга ҳаётда ўзига муносиб ўринни топиб олишда, ўз қобилиятлари ва истеъдодларини яхшироқ рўёбга чиқаришда, қайта қуришга фаолроқ киришишда ёрдам беришдан иборат.

Ўрта ва олий мактаб ислоҳотини охирига етказиш, ўқитишнинг сифат жиҳатидан янги типига, узлуксиз таълимга ўтишни таъминлаш лозим. Мактаб жамият олдида масъулдир, аммо жамият ҳам ўз келажаги вужудга келадиган мактаб олдида масъулдир. Ўқув юртларининг моддий базасини биргаликда мустаҳкамлайлик, таълимнинг ижтимоий нуфузини оширайлик, ўқитувчининг обрў-эътиборини улуғлайлик.

Совет фанини, айниқса фундаментал тадқиқотларни жадал ривожлантириш, социал ва табиий илмий фанларнинг амалдаги самарасини ошириш кун тартибида турибди. Сиёсат, экономика, бошқарув, экология соҳасидаги биронта йирик қарор илмий жиҳатдан жиддий асосланмай, олимларнинг холисона текширувидан ўтказилмай қабул қилинмаслиги керак.

КПСС бадиий ижодкорлик соҳасидаги самарали изланишларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлайверади, социал-маданий қурилишдаги «қолдиқ принципи»ни тугатаверади, оммавий ахборот воситаларининг таъсирчанлиги ва масъулиятини, уларнинг ташкилотчилик ролини ошираверади.

Партия қайта қуришнинг интеллектуал потенциалини кучайтиришни, ҳар томонлама камол топган, ижтимоий фаол шахсни вояга етказиш учун зарур шарт-шароитларни яратиб беришни ўз бурчи, деб ҳисоблайди. КПСС жамиятимиз турмушида рўй-ростлик, ошкоралик, юксак инсонпарварлик идеаллари ва социализм қадриятлари изчиллик билан қарор топишининг тарафдоридир.

Азиз ўртоқлар!

Янги сиёсий тафаккур асосида халқаро турмушнинг энг муҳим муаммоларига янгича, новаторларча ёндашувлар топилди. Носоғлом ва хатарли мухолифлик психологиясига ақл-идрок, холис ният, амалий мулоқот мантиғи қарама-қарши қўйилди. Халқаро кескинлик юмшай бошлади, дунё осойиштароқ ва хавфсизроқ бўлиб қолди. «Совуқ уруш» чекинмоқда, инсоният тарихнинг тинч даврига кириб бориши учун амалий шарт-шароитлар яратилмоқда.

Ўртача ва камроқ олислик ракеталарини тугатиш тўғрисидаги Совет — Америка шартномаси амалга оширилмоқда; СССР билан АҚШ ўртасида стратегик ҳужум қуролларини қисқартириш тўғрисида битимга эришишнинг дурустгина истиқболлари бор.

Бизнинг қуролли кучларни ва оддий қурол-яроғларни бир томонлама қисқартириш тўғрисидаги қароримиз қурол-яроғларнинг мана шу туркумларини ҳам кўп миқдорда ва мувозанатли чеклашга оид музокараларга кўмаклашиши шубҳасиз; химиявий қуролни ва уни ишлаб чиқарадиган базанинг ўзини тугатиш тўғрисидаги музокаралар муваффақиятли тугалланишига умид қилиш учун асослар бор.

Маҳаллий можароларни бартараф этиш сари бурилиш рўй бермоқда. Биз Афғонистон масаласини тезроқ ҳал этиш, совет қўшинларини Женева битимларига мувофиқ олиб чиқишни туғаллаш учун ўзимизга боғлиқ бўлган ҳамма ишларни қилаверамиз.

Бизнинг янги сиёсий тафаккурни қарор топтиришга қилган даъватимиз тобора кенг акс-садо бермоқда. Совет Иттифоқи замон амрига жавобан туб муаммоларни сиёсий воситалар билан ҳал этишга чақирмоқда. Зўравонлик ҳуқуқи ўз ўрнини ҳуқуқ кучига, барча давлатларнинг қонуний манфаатлари сўзсиз ҳурмат қилинишига бўшатиб бериши керак.

Келгуси йилларда биз социалистик мамлакатлар билан, бутун дунё ҳамжамияти билан ҳамкорликда «совуқ уруш»ни батамом бартараф этишга, халқаро муносабатларнинг универсал принципи бўлмиш тинч-тотув яшашни қарор топтиришга, XX асрнинг жаҳоншумул муаммоларини ҳал этиш йўлида барча давлатларнинг уйғун, ўзаро фойдали алоқаларини ривожлантиришга, уларнинг куч-ғайратларини бирлаштиришга ҳаракат қилавериш ниятидамиз. Биз халқаро муносабатларни тубдан соғломлаштиришга, қуролсизланиш ва ҳарбий ишлаб чиқаришни тинчлик изига ўтказиш ишида жиддий тараққиётга сабот билан интилаверамиз. Бу ишларнинг ҳаммаси мамлакатнинг мудофааси ва хавфсизлигига зарар етказмай қилинади. Бунга совет кишиларининг ишончи комил бўлаверсин.

Партия ишонтириб айтадики: бизнинг ташқи сиёсатимиз бундан буён ҳам бош мақсадга — совет кишиларининг ҳозирги ва кейинги авлодлари учун тинч турмуш шароитларини таъминлашга ҳар томонлама хизмат қилаверади.

Азиз ўртоқлар! Ҳурматли гражданлар!

Рўй бераётган ўзгартишларнинг миқёси ва теранлиги партия ўртага қўйган қайта қуриш программаси бутун халқнинг программаси бўлиб қолди, деб айтиш имконини беради. Бу программа ошкора умумпартия ва умумхалқ мунозараларида текширишдан ўтди ва қўллаб-қувватланди. Бизнинг йўлимиз тўғри. Биз ҳаракатимизга халақит бериш, жамиятни яна турғунлик ботқоғига ташлаш йўлидаги ҳар қандай уринишларни рад қиламиз. Биз шошма-шошарликка, авантюризмга, манфаатпарастликка қарши ҳам мана шундай қатъият билан курашаверамиз. Масъулиятли сиёсатнинг донолиги шундаки, тарих томонидан қайта қуриш учун ажратилган бирон кун зое ўтказилмайди, аммо реалликдан ажралиб ҳам қолинмайди. Бизнинг ҳаракатларимизда мақсадлар ва рўй бераётган воқеаларнинг миқёслари ҳамиша равшан тушуниб турилиши керак.

Бизнинг муаммоларимизни ўзимиздан бошқа ҳеч ким ҳал этиб бермайди. Ҳар бир киши қайта қуриш йўлида ишлар экан, ўзи учун, ўз оиласининг фароғати учун, Ватанимизнинг равнақи учун ишлаётганини тушуниб олиши муҳимдир. Қайта қуришни ҳимоя қилиш, энг муҳими эса уни зўр ғайрат билан муттасил илгари силжитиш керак. Биз ҳар қандай қийинчиликларни фақат ўзимиз, биргаликда, уюшқоқ куч-ғайратларимиз билан бартараф этиб, эзгу мақсадга эриша оламиз. Бунинг учун бизда ҳамма нарса бор.

Биз туб ўзгартишлар зарурлигига астойдил ишонамиз. Бундай ўзгартишларни амалга ошириш учун бизнинг коллектив сиёсий иродамиз бор. Қайта қуришнинг илмий назарияси ва сиёсати, ижтимоий турмушнинг барча соҳаларига татбиқ этиладиган амалий ҳаракатлар программаси бор. Ислоҳотларнинг муваффақияти учун моддий ва маънавий шарт-шароитлар бор. Янги вазифаларни ҳал эта олиш, тарихнинг бурилиш паллаларида бутун масъулиятни зиммага ола билиш қобилиятини амалда исботлаб келаётган ленинчи партия бор. Ниҳоят, энг муҳими — буюк ишлар қилишга қодир бўлган буюк халқнинг ҳаракатга келган жўшқин бунёдкорлик куч-ғайрати бор.

КПСС Марказий Комитети ишчилар синфига, деҳқонларга, барча меҳнаткашларга мурожаат этади. Партиянинг ҳамма режалари халқ манфаатларига бўйсундирилган. Эртага турмуш қандай бўлиши, келгуси кун қандай натижа бериши шу режаларнинг бажарилишига боғлиқ. Бинобарин, мана шуларнинг ҳаммаси — халқнинг ўз қўлида. Сизларнинг меҳнатингиз, маҳоратингиз, социал фаоллигингиз ва ижтимоий позициянгиз муваффақиятнинг энг муҳим гаровидир. Ўзгартишларнинг фаол тарафдорларини, давлат нуқтаи назаридан, дадил, масъулият билан ва кенг миқёсда фикр юритадиган ва ҳаракат қиладиган кишиларни халқ депутатлигига номзод қилиб кўрсатингиз ва сайловда шу номзодларни қўллаб-қувватлангиз!

КПСС Марказий Комитети совет зиёлиларига мурожаат этиб, мамлакатнинг тақдири ҳал этилаётган пайтда ўз вазифаси юксаклигида бўлишга чақиради. Сизнинг сўзингиз, сизнинг фикрингиз халқ орасида нақадар зўр акс-садо беришини ёдда тутингиз. Тараққиёт йўлида фидокорлик билан меҳнат қилингиз, одамларни бирлаштирингиз, социализм қадриятларини, инсонпарварликни ва муносабат маданиятини юксалтириб ҳимоя қилингиз, шахсан олижаноблик ва жипслик намунасини кўрсатингиз.

КПСС Марказий Комитети жамоат ташкилотларига — касаба союзларига, Ленин комсомолига, кооператив ташкилотларга, хотин-қизлар кенгашларига, уруш ва меҳнат ветеранларининг, илмий ходимларнинг уюшмаларига, СССР ижодий союзларига, бошқа ташкилотларга **мурожаат этиб,** уларни қайта қуриш ғояларини қўллаб-қувватлашга, халқ манфаатлари ва социализм мақсадлари йўлида ижтимоий фаолиятни ва гражданлик ҳаракатини ривожлантиришга чақиради.

КПСС Марказий Комитети коммунистлар ва партиясизларга, эркаклар ва хотин-қизларга, ветеранлар ва ёшларга, Совет Армияси ва Ҳарбий-Денгиз Флотининг жангчиларига — барча гражданларга мурожаат этиб, партия платформаси асосида бирлашишга чақиради.

Бўлғуси СССР халқ депутатлари сайлови демократия мактаби, халқ тўла ҳокимияти тантанаси бўлиб қолсин!

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети

СССР Олий Совети Президиумининг мажлиси

(Давоми. Боши 1-бетда).

Президиум КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари Ю. Д. Маслюковнинг СССР Олий Совети ўн биринчи сессиясида СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1989 йилги Давлат плани ва СССРнинг 1989 йилги Давлат бюджети лойиҳаларини муҳокама қилиш чоғида палаталар доимий комиссиялари киритган таклифлар ҳамда депутатларнинг фикр ва мулоҳазалари қандай амалга оширилаётганлиги тўғрисидаги докладини тинглади.

Сўнгра СССР Олий Совети Президиуми СССР халқ депутатлари сайловига тайёргарлик муносабати билан Россия Федерацияси, Ўзбекистон ва Молдавия халқ депутатлари Советларининг иши тўғрисидаги масалани муҳокама қилди. КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, РСФСР Олий Совети Президиумининг Раиси В. И. Воротников, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси П. Ҳабибуллаев, Молдавия ССР Олий Совети Президиумининг Раиси А. А. Мокано ахборотлари тингланди.

Муҳокама қилинаётган масала юзасидан халқ депутатлари Советларининг сайлов кампаниясини авж олдириб юбориш билан боғлиқ бўлган вазифаларини белгилаб берувчи қарор қабул қилинди.

Лавозимига кўра СССР ҳукумати составига кирадиган иттифоқдош республика Министрлар Совети Раисининг мавқеини СССР халқ депутати статуси билан қўшиб олиб бориш мумкинми ёки йўқми эканлиги тўғрисида тушган сўровлар муносабати билан СССР Олий Совети Президиуми иттифоқдош республикалар Министрлар Советларининг Раислари СССР халқ депутатлари қилиб сайланиши мумкинлигини эътироф этиб, СССР халқ депутатлари сайлови тўғрисидаги СССР Қонунининг 11-моддасини изоҳлаб берди. Президиумнинг мазкур масала юзасидан Фармони эълон қилинади.

СССР Олий Совети Иттифоқ Советининг Раиси Ю. Н. Христораднов ахбороти юзасидан СССР Олий Советининг ўтган йилги халқаро алоқалари тўғрисидаги масала кўриб чиқилди ва мамлакат олий ҳокимият органининг 1989 йилги халқаро алоқаларини ривожлантиришнинг асосий йўналишлари маъқулланди.

СССР Олий Совети Президиуми Тоғли Қорабоғда ва унинг теварагида вужудга келган вазият билан боғлиқ масалани муҳокама қилди ҳамда мазкур масала юзасидан Озарбайжон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари А.-Р. Х. Везировнинг ва Арманистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари С. Г. Арутюняннинг ахборотларини тинглади. Озарбайжон ССР ва Арманистон ССР партия ҳамда давлат органларининг, шунингдек СССР Олий Совети миллатлар Совети комиссиясининг таклифларини ҳисобга олиб ва мазкур регионда миллатлар ўртасидаги муносабатлар янада кескинлашувининг олдини олиш ва вазиятни барқарорлаштириш мақсадида Олий Совет Президиуми СССР Конституциясига мувофиқ Тоғли Қорабоғ областининг Озарбайжон ССР составидаги автоном область статусини сақлаган ҳолда Тоғли Қорабоғ автоном областида алоҳида бошқарув шаклини вақтинчалик жорий этишни мақсадга мувофиқ деб топди. СССР Олий Совети Президиумининг мазкур масала юзасидан Фармони матбуотда эълон қилинади.

Президиум давлат турмушидаги бошқа айрим масалаларни ҳам кўриб чиқди.

(ТАСС).

• 26 март—СССР халқ депутатлари сайлови куни

СССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ САЙЛОВИНИ ЎТКАЗУВЧИ МАРКАЗИЙ САЙЛОВ КОМИССИЯСИДА

12 январь куни Москвада, Союзлар уйининг Октябрь залида СССР халқ депутатлари сайловини ўтказувчи Марказий сайлов комиссиясининг навбатдаги мажлиси бўлиб ўтди. Мажлисда бўлажак сайловга тайёргарлик билан боғлиқ бир қанча масалалар кўриб чиқилди.

Марказий сайлов комиссиясининг секретари Ю. И. Рижковнинг округ сайлов комиссиялари ҳамда жамоат ташкилотларидан СССР халқ депутатлари сайловини ўтказувчи сайлов комиссиялари состави тўғрисидаги ахбороти тингланди. Сайлов комиссиялари состави тўғрисидаги қўшма маълумотларни матбуотда эълон қилишга қарор қилинди.

Марказий сайлов комиссияси участка сайлов комиссияларига СССР халқ депутатлари сайловини тайёрлаш ва ўтказишга доир тавсиялар берилган мактуб текстини маъқуллади. Сайловчилар рўйхатини тузиш тартибига, уларни гражданларга таништириш, овоз беришни уюштириш ва овозларни ҳисоблаш, депутатликка номзодларга ҳамда ишончли вакилларга кўмаклашиш, ишда ошкораликни таъминлаш масалаларига уларнинг эътибори қаратилди. Мазкур масала юзасидан комиссия аъзоси Г. В. Барабашев ахборот берди.

Комиссия СССРдан ташқарида жойлашган сайлов участкаларини мамлакат территориясидаги сайлов округларига киритиш тўғрисидаги масалани кўриб чиқди. Мазкур масала юзасидан комиссия аъзоси В. С. Нечаев ахборот берди.

Марказий сайлов комиссиясининг раиси В. П. Орлов мажлислар ўртасидаги даврда Марказий сайлов комиссиясининг иши, комиссия аъзоларининг жойлардаги сайловолди тадбирларидаги иштироки, гражданларнинг мурожаатларини кўриб чиқиш тўғрисида ахборот берди.

Мажлисда сайловга тайёргарлик билан боғлиқ бўлган бошқа айрим масалалар ҳам муҳокама қилинди. Жумладан, айрим жойларда сайловчиларнинг истиқомат жойларидаги йиғилишларда СССР халқ депутатлигига номзодлар кўрсатишнинг қонунда белгилаб берилган имкониятидан етарлича фойдаланилмаётганлигига советлар, округ сайлов комиссияларининг диққат-эътибори қаратилди. Оммавий ахборот воситаларига сайлов кампаниясининг боришини тузукроқ ёритиш ва айни вақтда сайлов тўғрисидаги Қонуннинг қоидаларини ҳамда уни қўллаш практикасини тушунтиришга алоҳида эътибор бериш тавсия қилинди.

Комиссия ишида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, СССР Олий Совети Президиуми Раисининг биринчи ўринбосари А. И. Лукьянов иштирок этди.

Комиссия мажлисида жамоат ташкилотларининг раҳбарлари, оммавий ахборот воситаларининг вакиллари ҳозир бўлдилар.

(ТАСС).

СССР Олий Совети Президиумининг Фармони

«СССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ САЙЛОВИ ТЎҒРИСИДА» СССР ҚОНУНИНИНГ 11-МОДДАСИНИ ҚЎЛЛАНИШ ҲАҚИДА

СССР халқ депутати статуси билан иттифоқдош республика Министрлар Советининг Раиси мансаб мавқеини қўшиб олиб бориш мумкин ёки мумкин эмаслиги тўғрисида сўровлар тушганлиги муносабати билан СССР Олий Совети Президиуми **қарор қилади:**

СССР Конституциясига мувофиқ, СССР Министрлар Советининг, иттифоқдош ва автоном республикалар Министрлар Советларининг составига кирувчи кишилар (шу органларнинг раисларидан ташқари) уларни тайинлайдиган ёки сайлайдиган Советда депутат бўла олмасликларини ва иттифоқдош республикалар Министрлар Советларининг Раисларини бевосита СССР Олий Совети тайинламай, балки улар мансабига кўра СССР Министрлар Совети составига киришларини эътиборга олиб, «СССР халқ депутатлари сайлови тўғрисида» 1988 йил 1 декабрдаги СССР Қонунининг 11-моддасида кўзда тутилган чеклашлар мазкур мансабдор шахсларга дахлдор эмаслиги ҳамда улар СССР халқ депутатлари бўлишлари мумкинлиги тушунтириб берилсин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси
М. ГОРБАЧЕВ.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль. 1989 йил 12 январь.

ЯГОНА СИЁСИЙ КУН

ХАЛҚ ҲОКИМИЯТИНИ МУСТАҲКАМЛАШ ЙЎЛИДАН

СССР халқ депутатлари сайлови КПСС XXVII съезди ва XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси ишлаб чиққан мамлакат сиёсий системасининг кенг қамровли ислоҳотини амалга ошириш йўлидаги дастлабки амалий қадамлардан бири бўлади. Бутун мамлакатда бўлгани каби, Ўзбекистонда «СССР халқ депутатлари сайлови тўғрисида»ги Қонун асосида СССР халқ депутатлигига номзодлар кўрсатилмоқда. Меҳнат коллективлари йиғилишларида, истиқомат жойларидаги йиғилишларда ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлар, совет зиёлиларининг энг муносиб вакиллари номзоди кўрсатилмоқда.

13 январда республикада СССР халқ депутатлари сайловига тайёргарликка бағишланган Ягона сиёсий кун ўтказилди. Қайта қуришда меҳнат коллективларининг роли, халқ депутатлари Советларининг вазифалари, миллатлараро муносабатларни ривожлантириш тўғрисида қизиқиш билан гаплашиб олинди. КПСС Марказий Комитетининг 1989 йил январь Пленумида қабул қилинган партияга, совет халқига КПСС Марказий Комитетининг Мурожаатномаси меҳнаткашларда катта қизиқиш уйғотганлиги таъкидлаб ўтилди. Сўзга чиққан кишилар социалистик демократияни янада ривожлантиришнинг, ижтимоий-сиёсий турмушда ва бошқарувда ҳар бир кишининг фаол иштирок этишининг, чинакам халқ ҳокимиятини қарор топтиришнинг муҳимлигини таъкидладилар.

Ягона сиёсий кунда меҳнат коллективлари ҳузурида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзолари, Ўзбекистон Компартияси Ревизия комиссиясининг аъзолари, область, шаҳар, район партия комитетларининг секретарлари, совет ва жамоат ташкилотларининг, министрликлар ва идораларнинг раҳбарлари сўзга чиқдилар.

Ягона сиёсий кунда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюроси аъзолари ва аъзолигига кандидатлар иштирок этдилар.

(ЎзТАГ).

ЮКСАК ИШОНЧ

Янгийўл пойабзал фабрикасида меҳнат коллективининг сайловолди йиғилиши бўлиб ўтди. Корхона партия комитетининг секретари С. К. Шушкова СССР халқ депутатлигига Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари М. М. Мирқосимов номзодини кўрсатишни таклиф қилди. Унинг таклифини сўзга чиққан бошқа кишилар қўллаб-қувватладилар.

Йиғилиш 604-Янгийўл территориал сайлов округидан СССР халқ депутатлигига Мираҳмад Мирҳожиевич Мирқосимов номзодини кўрсатиш тўғрисида қарор қабул қилди. (ЎзТАГ).

• Фотоахборот

ҚИЗҒИН ҲОЗИРЛИК

Қайта қуриш ва совет жамиятини демократиялаш — бу иборалар ҳаётимизга кенгроқ сингиб бораётир. Халқ хўжалигининг барча соҳаларида бурилиш ясаш, иш натижаларини янада кўпайтириш — қайта қуришнинг жанговар вазифасидир. Ошкораликни кучайтириш, меҳнаткашларнинг сиёсий активлигини ошириш муҳитини вужудга келтириш эса сиёсий ислоҳотнинг жанговар шиорига айланган.

Мамлакатимизда авж олиб кетган сайлов кампанияси партия белгилаган сиёсий ислоҳотни амалга оширишнинг муҳим бўғинидир. У ижтимоий муносабатларнинг ҳамма соҳаларини тубдан қайта қуриш даврида ўтаётганлиги билан характерланади. «СССР халқ депутатлари сайлови тўғрисида»ги СССР Қонунига мувофиқ ўтказилаётган сайлов кампанияси ишини Марказий сайлов комиссияси бошқариб бораётир. Марказий сайлов комиссияси Москвадаги Пушкин кўчаси, биринчи уйда жойлашган.

Ҳар куни эрта тонгдаёқ бу ерга барча алоқа каналлари орқали сайлов кампаниясининг бориши тўғрисида маълумотлар келиб тушади. Кутилмаган саволларга ҳам тўғри келиш мумкин. Чунки, бу йилги сайлов янгича тартибда амалга ошириляпти. Ҳаттоки истиқомат жойларининг ўзидан ҳам сайловчилар ўз номзодларини кўрсатишмоқда. Сайловчиларнинг истиқомат жойидаги йиғилишларида номзодлар кўрсатиш ҳуқуқи — давлат ҳокимияти олий органига депутатлар сайлаш тўғрисидаги Қонуннинг мутлақо янги формасидир. Бундай йиғилишларни тегишли халқ депутатлари Советлари ёки уларнинг президиумлари, ёхуд ижроия комитетлари округ сайлов комиссияси билан биргаликда чақирадилар.

Бунда улар йиғилиш ўтказиладиган кун, соат, жойини белгилаб, аввалдан сайловчиларни хабардор қилиб қўядилар.

СССР халқ депутатлари сайловини ўтказувчи Марказий сайлов комиссиясининг аъзолари округ сайлов комиссияларига амалий ёрдам кўрсатмоқдалар.

Суратларда: 1. Экспедиция комиссиясининг ходимаси Ольга Павлова янги почтани сараламоқда. 2. Марказий сайлов комиссияси ана шу бинода иш юритаётир.

В. СОЗИНОВ фотолари (ТАСС).

✦ Қурилиш ташкилотларида ишлар суст, қурувчилар объектларни топшириш муддатларини чўзиб юборадилар, деган эътирозларни кўп эшитамиз. Танқидларнинг аксарияти ўринли. Чиндан ҳам ҳали қурилишда қайта қуриш талаблари даражасида иш олиб борилаётгани йўқ. Лекин қурилиш ташкилотларида бригада пудрати, хўжалик ҳисоби ҳамда меҳнатни ташкил этишнинг бошқа янги усул ва методларини ишлаб чиқаришга татбиқ этиш жараёни қизғин кетмоқда. Бу борада дастлабки қадамлар қўйилди. Бизнинг бригадамиз иш фаолияти мисолида ҳам бунга ишонч ҳосил қилиш мумкин.

ИМКОНИЯТ ВА САМАРА

Бригадамиз бир неча йилдан буён Фарғона механика заводи биноларини барпо этишда қатнашиб келади. Бу корхона жуда истиқболли бўлиб, халқ хўжалиги учун зарур машиналар, турли буюмлар ишлаб чиқаради. У тезроқ битказилиб тўла қувват билан ишга туширилса, область экономикасини янада ривожлантиришга, аҳоли учун янги иш ўринлари яратишга хизмат қилади.

Бригадамиз аъзолари масъулиятни ҳис этган ҳолда ишламоқдалар. Пудрат усулини қўллаганимиз туфайли завод маъмурий корпусини фойдаланишга топширишга тахт қилиб қўйдик. Ўтган квартал якунларига кўра, бригадамизга трестнинг фахрий ёрлиғи ва пул мукофоти топширилди. Ўтган йилнинг ўн бир ойида пландаги 579,5 минг ўрнига 618,5 минг сўмлик иш бажардик. Ҳар бир ишчи пландагидан анча кўп — ўртача 16 минг 716 сўмликдан иш бажарди. Йиллик план эса 25 декабрда муддатидан анча олдин адо этилди. Ишчиларнинг ўртача иш ҳақи 200-250 сўмни ташкил этяпти. Кўпинча мендан муваффақиятларингизнинг боиси нимада, деб сўраб қолишади. «Бу жуда оддий, — дея жавоб бераман,, — ишни тўғри ташкил эта билиш, ҳамжиҳатлик, қатъий интизом, техника хавфсизлиги қоидаларига риоя қилиш доимо ютуқлар омили бўлиб келган».

Бригадамиз учта звенодан ташкил топган. Ишнинг узлуксиз олиб борилиши ана шу звеноларнинг ҳамжиҳатликда ишлашига боғлиқ. Масалан, бетончилар звеноси бино пойдеворини қуйиб бўлгунча монтажчи ва ғишт терувчилар звенолари объектдаги бошқа зарур ишлар билан шуғулланишади. Лекин қурилиш материаллари билан таъминлашда тез-тез узилишлар содир бўляпти. Ана шунда қайси соҳада иш кетаётган бўлса, бригада аъзолари ўша ерда ишлайверадилар. Чунки ишчиларимизнинг ҳар бири икки-уч хил касбни эгаллашган. Масалан, В. Тихония асли ғишт терувчи, лекин монтажчиликни ҳам пухта эгаллаган. У. Сулаймонов ҳам пайвандчи, ҳам ғишт терувчи. Монтажчи М. Қосимов айни пайтда дурадгорлик ҳам қила олади. Шу туфайли ҳам иш давомида бўш туриш ҳоллари деярли учрамайди. Ғишт кўп пайтида ҳамма ғишт териш билан банд бўлса, цемент сероб вақтда бетон ҳам қуяверишади. Бригадир эса қайси соҳада иш сустлашса, ўша ерга қўшимча ишчи кучи юбориш имконига эга бўлади.

Ишда қатъий интизом бўлмаса, унум ортмаслиги маълум. Бригада кенгаши меҳнат интизомини кузатиб боради. Ишга кеч келиб-эрта кетадиган беҳафсала, ўз касб маҳоратини такомиллаштиришни истамайдиганлар билан биз молия тилида гаплашамиз, яъни ҳар қандай тартиббузарлик маошдан чегириб қолиш билан жазоланади. Масалан, Ҳасан, Ҳусан Усмоновлар бригадада ўрнатилган тартибни бузиб келганликлари учун икки-уч маротаба маошларининг маълум қисмидан маҳрум қилинди. Айни пайтда бригада кенгаши улар билан тарбиявий ишни ҳам кучайтирди. Қ. Тўхтасинов, И. Турсунов сингари юқори малакали бинокорлар уларга мураббий этиб биркитилди. Натижа чакки бўлмади.

Ҳозир ака-укалар ишга муносабатларини ўзгартиришган. Меҳнат интизомига риоя қиладиган, сифатли иш бажарадиган бўлиб қолишди. А. Абдусаломов эса техника хавфсизлиги қоидаларига риоя қилишни истамас, қурувчи каскаси киймай ишлар эди. Бригада кенгаши бу ўринда изчил иш тутди. Техника хавфсизлиги қоидаларига риоя қилмаганлиги учун Абдусаломовнинг ой сайин маошидан чегириб қолинаверди. Ниҳоят, у ҳам белгиланган тартиб-интизомга қатъий риоя қиладиган бўлди. Албатта, мен арзимаган нарса учун маошдан чегириб қолиш тарафдори эмасман. Фақат бу чоралар интизомни мустаҳкамлаш учун зарурлиги, интизом эса ишлаб чиқаришда талаб қилинадиган биринчи қоида эканлигини унутмаяпмиз.

Хўжалик ҳисобига ўтгандан сўнг биз вақтимизни ҳам, пулимизни ҳам тежайдиган бўлиб қолдик. Афсуски, бунда ҳамма иш фақат ўзимизга боғлиқ эмас. Кўпинча қурилиш материаллари етишмаслиги, улар ўз вақтида олиб келинмаслиги, сифатсизлиги жабрини ҳам тортяпмиз. Бўш ўтказилган вақт, беҳуда сарфланган маблағ эса бригаданинг умумий фондидан кетади. Масалан, яқинда Қувасой ғишт заводидан 70 минг дона ғишт олишимиз керак эди. График бўйича ғишт бизга дам олиш куни бериладиган бўлди. Бригада кенгаши уч кишини шу кунлари материал қабул қилишга ажратди. Қўшни корхонадан кўтарма кранни ижарага олдик. Лекин белгиланган куни бизга 2,5 минг дона ғишт берилди, холос.

Ҳалиги уч қурувчи ҳам, кўтарма кран ҳам кечгача бекор турди. Ҳолбуки, биз кран учун 70 сўм, 3 кишига эса 48 сўм иш ҳақи тўлашимиз лозим. Оқибатда бригаданинг иш ҳақи фондидан анча маблағ ҳавога учди. Бизнингча, таъминотчи ташкилотлар масъулиятини ошириш узрсиз сабабларга кўра материални етказиб бермаган пайтда моддий жавобгарлиги нормаларини белгилаб қўйиш лозим. Давлат корхонаси (бирлашмаси) ҳақидаги Қонунда бунинг юридик асослари белгилаб қўйилган бўлсада, амалда кам риоя қилиняпти.

Қурилиш соҳасида ҳам янгиликлар, ижобий ўзгаришлар тобора кўпаймоқда. Лекин уларни янада мустаҳкамлаш, ривожлантириш зарур.

Олимжон МАМАЖОНОВ, Фарғонадаги 8-қурилиш тресги 11-қурилиш-монтаж бошқармаси комплекс бригадаси бошлиғи.

ҚОРАҚАЛПОҚ ТИЛИДА

Ҳозирги сайлов кампаниясининг ҳуқуқий асосларини ва янги қонунларни, округ сайлов комиссияларининг кенгайтирилган ваколатларини, СССР халқ депутатлигига номзодларни кўрсатишда меҳнат коллективлари ва жамоат ташкилотларининг ҳуқуқларини аниқроқ тасаввур этишда «Қорақалпоғистон» нашриётида чиқарилган китобчалар ёрдам беради. Булар СССР Олий Советининг навбатдан ташқари ўн иккинчи сессиясида ўзгартишлар ва қўшимчалар киритилган СССР Конституциясининг ҳамда мазкур сессияда қабул қилинган СССР халқ депутатлари сайлови тўғрисидаги СССР Қонунининг қорақалпоқ тилига таржима қилинган нусхаларидир.

Иккала китобча китоб магазинларига ва «Союзпечать» дўконларига чиқарила бошланди. Бу китобчалар сайловчилар, пропагандистлар ва агитаторларнинг ишида жуда қўл келади.

(ЎзТАГ).

• Сўз—сайловчиларга

ҲАҚИҚИЙ ДЕМОКРАТИЯ НАМУНАСИ

СССР халқ депутатлигига сайловнинг жойларда қандай савияда ўтиши қайта қуриш жараёнининг бугунги қадамини белгилайди. Лекин ҳозирдан шунга аминманки, сайлов демократиянинг ҳақиқий намунаси бўлади. Чунки бу йилги сайловга тайёргарлик, уни ўтказиш жараёнини ҳар биримиз катта қизиқиш билан кузатиб турибмиз. Муҳими, барча катта-кичик коллектив ўзининг номзодини кўрсатиш шарафига муяссар бўлмоқда. Жумладан, мен яшаётган «Жиззах» совхозидан ҳам номзод кўрсатилди. Тўғри, ҳозирги кунда меҳнат коллективларидан, билим даргоҳларидан номзодлари кўрсатилаётган кишиларнинг барчаси депутатликка сайланмайди. Аммо бу жараёнда ҳар бир ишчи-хизматчи ўз коллективи олдидаги мавқеини, ҳурмат-иззатини билиб олади. Фаолиятидаги камчиликларга танқидий кўз билан қарашга ўрганади.

Илгарилари депутатликка номзодлар фақат меҳнат коллективлари томонидан кўрсатилар эди. Энди эса жамоат ташкилотлари ҳам ўз номзодларини тавсия этишлари мумкин. Бу ҳол қайта қуриш жараёнида актив иштирок этаётган жамоат ташкилотларининг ролини ошириши, шубҳасиз.

Маълумки, СССР халқ депутатлигига бўладиган сайловнинг қонун лойиҳаси дастлаб меҳнаткашлар муҳокамасига қўйилганди. Демак, сайловни ўтказиш тартиблари, қонун-қоидаларини ўзимиз белгилаганмиз. Шунинг учун ҳам жамиятимизнинг энг илғор, актив вакилларига овоз бериш, номзодларга муносабат билдириш ҳар бир сайловчи учун шарафдир. Бундай дейишимнинг боиси, авваллари овоз беришда сайловчиларнинг 100 процент қатнашишини таъминлаш деярли талаб қилинар эди. Шунинг учун овоз беришга келмаган кишиларнинг бюллетенлари ҳам бошқалар томонидан қутичага ташланарди. Демак, қонунга хилоф иш қилинарди. Эндиликда бунга чек қўйилди. Ўз жамиятида юз бераётган ўзгаришларга бефарқ, ўзи яшаётган шаҳар, қишлоқ муаммоларини, ўзи меҳнат қилаётган коллективнинг ишончи-ю ташвишларини ҳис этмайдиган кишиларгина сайловга қатнашмасликлари мумкин.

Жамила НУРМАТОВА, ишчи, Жиззах шаҳридаги «Жиззах» совхози.

ЭЛ ТАШВИШИ БИЛАН

Нурулла ака Исмоилов касаба союз ишида фаолият кўрсатганда ташкилотчилиги, тадбиркорлиги оғизга тушди. Шундай бўлсада, уни «Жомбой» совхозига директорликка тавсия этишганда иккиланди. Қолоқ, иқтисодий жиҳатдан ўтириб қолган хўжалик. Лекин чекинмади. Ташвишлар билан ёнма-ён яшади. Ишлар юриша бошлади. Аммо область раҳбарларидан бири «кир топиб» уни қаттиқ койинди. Илк марта юраги санчди. Яна чекинмади. Ўша йили барибир план тўлмади. Ҳаловати йўқолди. Пахта илмининг устаси, бригадир А. Сирожов ва бошқаларнинг эшигини қоқди, маслаҳат сўради. Техникага таяниш, одамларга ишониш керак, деган хулосага келди. Кейинги йили пахтанинг асосий қисми машинада териб олинди. Пешонасига пахта битмайди, деб юрилган Жомбой районида илғор хўжалик пайдо бўлди. Ўтган йили ҳам совхоз ҳашарчиларсиз областда биринчилардан бўлди. Нега? Бу саволга СССР Олий Совети депутатлигига номзод кўрсатишга бағишлаб ўтказилган йиғилишда совхоз партия комитети секретари М. Ортиқов жавоб берди:

— Нурулла Исмоилов ҳозир меҳнат отпускасида, — деди у. — Санаторийда даволаняпти. Унинг ташаббуси билан хўжалик ҳисоби кенг жорий этилди. Пудрат қудратини кўрсатди. Нурулла Исмоилов инсон дардини, ташвишини англайдиган ва бунга малҳам топа оладиган киши.

Секретарнинг фикрига биринчи агроучастка бошлиғи Б. Қурбонов ҳам қўшилди. Болалар боғчаси мудираси Я. Бобоназарова эса раҳбарнинг социал жабҳадаги ролига тўхталди. Бошқа нотиқлар ҳам шу хусусда фикр юритдилар.

596-Булунғур территориал сайлов округидан СССР Олий Совети депутатлигига Н. Исмоилов номзодини кўрсатиш ҳақида «Жомбой» совхози меҳнаткашлари қарор қабул қилди.

Биз яна ҳикоя қиладиган иккинчи воқеада ҳам гап раҳбар ҳақида боради:

— Нима сабабдан йиғилишларда раҳбарлар номзодига тўхталишмоқда? — сўрадим Самарқанд районидаги «Москва» колхози партия комитети секретари М. Жабборовдан.

— Фаолиятсиз кишиларни сайлайвериб чарчадик, — деди у.— Ким бўлишидан, қаерда ишлашидан қатъий назар, у халқ учун жон койитадиган бўлмоғи зарур.

Дарҳақиқат, Толиб ака Норбоев билан бундан аввал ҳам учрашгандик. Ўшанда у Самарқанд районидаги «Ленин байроғи» колхози правлениеси раиси эди. «Бировга бир пиёла чой бермайдиган» бу раис ўша кезларда кўпчиликка ёқавермасди. Бунинг устига катта-катта минбарлардан оилавий звено ҳаракати гектарчилик, деб қораланиб турган бир пайтда у асосий эътиборни шу масалага қаратди. Колхоз ерини одамларга бўлиб берди: ҳосилдорлик ошди, даромад мўл бўлди.

Райондаги «Москва» колхози 20 минг тонна атрофида сабзавот топширадиган хўжаликка айланди. Аммо хўжалик бирданига пастлай бошлади. Нима қилиш керак? Толиб ака ўз ўрнига шогирдини тавсия этдида, ўзи «Москва» колхози аъзоларининг таклифига рози бўлди. Янги раис халқ дилидагини топди. Ерни деҳқонларга топширди. Ўзи кўпроқ социал масалалар билан шуғулланди. Уни гоҳ мактаб қурилишида, гоҳ қабристонни ободонлаштиришда, гоҳ медицина муассасаларида учратиш мумкин эди.

589-Пастдарғом территориал сайлов округига қарашли «Москва» колхозида бўлиб ўтган йиғилишда бригадир А. Суяров, Каттақўрғонариқ қишлоқ Совети ижроия комитети раиси В. Нарзиқулов, звено бошлиғи Х. Худойбердиева ва бошқалар мана шулар ҳақида гапирдилар.

828 нафар киши қатнашган йиғилишда Т. Норбоевни СССР халқ депутатлигига номзод қилиб кўрсатиш ҳақида бир овоздан қарор қабул қилинди. Бу қарор райондаги «СССР 50 йиллиги» совхози, «Ленин байроғи» колхози ва бошқа меҳнат коллективларида ҳам қўллаб-қувватланди.

Самарқанд области жуда кўп соҳаларда қайта қуришдан ортда қолмоқда. Биринчи галда тадбиркор, ташкилотчи, фидойи раҳбарлар етишмаяпти. Шу боис ҳам одамлар янгиликка интилувчи, изланувчан, сўзи билан иши бир, ҳалол раҳбарларга муҳтож. Шундайларга дуч келганда эса бутун ишончларини улар билан боғлашмоқда. Сайловолди тадбирлари буни исботлаб турибди.

Ж. МАМАТОВ, «Совет Ўзбекистони» мухбири.

МЕНИНГ ФИКРИМЧА...

ЕТТИ ЎЛЧАБ, БИР КЕС

ПАХТАМИЗ ҚАНЧА БЎЛИШИ КЕРАК?

Ҳозир бу савол олимлару, экологлар, экономистларy пахтакорлар, мутахассисларy, раҳбарлар, қолаверса ҳамма-ҳаммани қизиқтиряпти. Агар истеъмолчилар планларига назар ташлайдиган бўлсак, пахта толасига бўлган талаб ўн учинчи беш йилликда ўн иккинчи беш йилликдагидан ортиши керак. Пахтачилик учун қулай келган ўтган йилги шароитда етиштирилган мўл ҳосил ҳам мавжуд қувватлар дан тўлиқ фойдаланишни таъминлай олмади. Пахтакор имкониятини оладиган бўлсак, уларнинг манфаатлари ҳар доим ҳам истеъмолчилар истагига мос келаётгани йўқ.

Чунки пахта етиштириш технологиясининг қўпол равишда бузилиши, нореал планларни кўзлаб чиранишлар пахтачилик асосларини бузиб юборди, алмашлаб экишни йўлга қўйишга имкон бермади, монокультурани келтириб чиқарди, тупроқни унумсизлантирди, қишлоқ хўжалик зараркунандалари ва вилтнинг кўпайиши, ҳосилдорликнинг, хом ашё, чигит, тола сифатининг пасайишига олиб келди. Натижада республика пахтачилиги кўпроқ барқарор бўлмай, об-ҳавога боғлиқ бўлиб қолди. Масалан, 1987 ва 1988 йилларда пахта тайёрлаш ҳажми ўртасидаги фарқ ярим миллион тоннани ташкил этди. Илгари республика пахтачилигида бундай ҳол кузатилмаган эди.

Юзага келган вазиятни ҳисобга олиб, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг VII ва IX пленумларида республикада пахтачиликни янада ривожлантириш программаси қабул қилинди. Унда илгари ўзлаштирилган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилашга катта аҳамият бериш, пахта-беда алмашлаб экишни планли равишда амалга ошириш кўзда тутилган. Аммо текширишларнинг кўрсатишича, бу тадбирлар тўлиқ бажарилмаяпти.

Ҳозиргача пахта тайёрлаш планини бажаришни таъминлаш учун қўшимча ерларга чигит экишдан воз кеча олмаяпмиз. **Агар ўтган йили бу борада кескин ўзгариш қилинган, пахта экиладиган майдонлар бурноғи йилга нисбатан 90 минг гектар камайтирилган бўлса-да, озуқа майдонлари ҳисобига 40 минг гектарга яқин ерга қўшимча чигит экилди. Бу «иллат»дан Қорақалпоғистон автоном республикаси, Андижон, Наманган, Фарғона, Сирдарё ва бошқа областларнинг хўжаликлари қутула олмаяптилар.** Бундай нотўғри тажрибага дарҳол барҳам бериш, областлар, районлар, хўжаликларда экин майдонлари структурасини тўғри белгилаш, алмашлаб экишни ўзлаштириш билангина деҳқончиликнинг илмий асосланган системасини жорий этишга имкон яратилади, тупроқ унумдорлигининг пасайиши тўхтатилади.

Бир қатор раҳбар ва мутахассисларнинг ерга бундай муносабати айрим олимларнинг, хусусан яқинда Ўзбекистондаги экологик шароит муносабати билан ер-сув ресурслари аҳволи ва улардан оқилона фойдаланишга бағишлаб ўтказилган республика илмий-амалий конференцияси қатнашчиларининг пахта етиштиришни кескин камайтириш (20 процентгача) масаласини қўйишларига сабаб бўлди. Албатта, пахтадан бўшаган майдонларга сабзавот, озуқа экинлари экиш тупроқни соғломлаштириш жараёнини тезлатиш имконини беради. Бу биологик нуқтаи назардан ҳам асосланган.

Шуни ҳам унутмаслик керакки, мамлакатимиз экономикаси ягона халқ хўжалиги комплексидан иборат. Истиқболда ва жорий планларни тузишда ҳар бир республика, ҳар бир регионлаги хом ашё, маҳсулот ҳисобга олинади. Агар бирор жойда узилиш юз берса, бутун экономикамизга, бинобарин меҳнаткашларнинг турмуш даражасига ҳам салбий таъсир этади.

Бироқ айрим ижодкорлар, ўзларига «Бирлик» деб ном қўйган ташкилот аъзолари республикамизда пахта майдонларини кескин камайтиришни талаб қилишяпти. Аввало бундай фикр айтишдан олдин ҳар тарафлама, илмий асосларга эга бўлиш керак. Пахта етиштиришни бирдан камайтириш республикамиз экономикасига, қолаверса пахтакорлар учун катта зиёндир.

Чунки пахта салмоғи кескин камайтирилса, республика қишлоқ хўжалиги, толани қардош республикаларга керагича жўнатилмаганлиги учун тўланадиган оборот солиғини ҳисобга олмаганда ҳам бир миллиарддан зиёдроқ пулни йўқотади.

Сабзавот етиштиришни кескин оширишнинг бошқа нозик жиҳатлари ҳам бор. Ҳосилни қайта ишлайдиган ва сақлайдиган қувватлар етишмайди. Шу сабабли сабзавот бирдан кўпаядиган бўлса, унинг кўп қисми нобуд бўлиши ва чиқитга чиқиб кетиши мумкин. Бу ҳолда яна иқтисодий зарар кўрилади.

Демак, республиканинг ҳаётий манфаатларига тааллуқли ундай ёки бундай таклифни кўриб чиқаётганда биз масаланинг бир томонинигина эмас, бошқасини ҳам, яъни социал-иқтисодий жиҳатдан анча муҳим бўлган томонини ҳам ҳисобга олишимиз лозим. Чунки бизнинг пировард мақсадимиз, аҳоли турмуш даражасини барқарор оширишдир.

Баъзи камчиликларга қарамай, умуман кейинги уч йилда республика пахтачилиги олдинги даврлардан жиддий фарқ қилади, пахта-беда алмашлаб экиш ўзлаштирила бошланди, пахта комплексида беданинг ҳажми ортди, тармоқ интенсив ривожланиш изларига ўтказиляпти. Бу ижобий жараёнлар пахтачилик учун қулай келган 1988 йилда кўпроқ намоён бўлди.

Қорақалпоғистон АССР ва бошқа областларда пахта ҳосилдорлигининг ўсиши таъминланди. Айниқса, беш йилликнинг ўтган йиллари мобайнида Бухоро, Қашқадарё ва Хоразм областларида бу борада барқарор ўсишга эришилди. 1987 йилга нисбатан ўтган йили ярим миллион тоннадан зиёд хом ашё асосан ҳосилдорликни кўтариш ҳисобига олинди. Жами 5 миллион 364 минг тонна, шу жумладан 560 минг тоннага яқин ипак пахта тайёрланиб, бу борадаги план ортиғи билан адо этилди. Қорақалпоғистон Автоном республикаси ҳамда 8 та область планларини бажардилар. Андижон ва Самарқанд областлари эса юз минг тонна пахтани кам беришди.

Ўтган йили йиғим-теримни механизациялашда ҳам силжиш кузатилди. Агрегатлар ёрдамида 2 миллион 604 минг тонна «оқ олтин» териб олинди. Бу 1986 ва 1987 йилдагидан 600 минг тонна ёки 30 процент кўпдир. Республика бўйича умумий хирмонда машина теримининг салмоғи 49 процентни ташкил этди. Бу кўрсаткич Қорақалпоғистон АССРда 59, Тошкент областида 73, Сирдарё областида 79 процентга етди. Аммо пахтани машинада териш топшириқлари уч область — Қашқадарё, Сирдарё, Тошкент областларида ҳамда 44 та районда бажарилди, холос.

Пахта тайёрлаш плани 121 райондан 94 тасида хўжалик ва бригадаларнинг 80 процентида уддаланди. Биринчи сорт пахта 1987 йилга нисбатан 600 минг тонна кўп тайёрланди. Тўртинчи сорт пахта салмоғи эса 210 минг тоннага камайди.

Ҳосилдорликнинг ва тола сифатининг ортишида янги иқтисодий муносабатлар — коллектив, оила ва ижара пудратининг кенг жорий этилиши катта роль ўйнади. Пудратчилар кўп ҳолларда ҳосилни четдан ёрдамчи олмай, техникадан кенг фойдаланган ҳолда териб олдилар. Натижада улар сифатли ва арзон пахта топширишга муваффақ бўлишди.

Бироқ шу билан бирга пахтага ҳақ тўлаш системасининг пишиқ-пухта ўйлаб тузилмаганлиги, хом ашёдан тола олиш нормаси тўғри белгиланмаганлиги сабабли хўжаликларда юқори ҳосил берадиган «АН-Боёвут-2», «АН-Ўзбекистон-3» навларини, кўп тола чиқадиган «Андижон-60», «С-4880», «АН-402» навлари экиладиган майдонларни кўпайтиришга интилиш кучли. Аслида бу навлар енгил саноат талабларига жавоб бермайди.

Бу йилдан бошлаб, юқоридаги навларни экиш кескин қисқаради ва ўн учинчи беш йилликда умуман экилмайди. Уларнинг ўрнини толаси енгил саноат талабларига жавоб берадиган, бироқ унча юқори ҳосилли бўлмаган ва толаси камроқ чиқадиган «С-6524», «Киргизский-3», «С-9070», «175-Ф» навлари эгаллайди. Тўртинчи ва бешинчи тип тола берадиган бу ва буларга ўхшаш навлар асосий майдонларга экилади. **Юқори сифатли пахта етиштиришни рағбатлантириш учун нархларни, селекцион навлар бўйича тола чиқиш нормативларини ҳамда ҳозирги аҳволни ҳисобга олган ҳолда толага бўлган давлат буюртмасини қайта кўриб чиқиш керак.** Чунки бу масалаларнинг ҳаммаси меҳнаткашлар манфаатлари билан боғлиқдир.

Алмашлаб экишни жорий этмай туриб, суғориладиган майдонлар самарадорлигини кўтариш, ҳосилдорлик ва маҳсулот сифатини ошириш мумкин эмаслиги фан тадқиқотлари ва тажрибада исботланган. Шунинг учун ярим йўлда қолиб кетмаслик, илмий асосланган пахта-беда алмашлаб экишни жорий этишни тугаллаш учун қатъий чоралар кўриш зарур.

Тайёрланадиган пахта қанча бўлиши керак, деган масалага келсак, ўн учинчи беш йилликда унинг ялпи миқдори ҳозир эришилган ҳажмда ёки ундан бироз кўпроқ етиштирилишини вақтинча таъминлаш мақсадга мувофиқ. Асосий эътиборни ҳосилдорликни ошириш, хом ашё сифатини яхшилашга қаратиш лозим. Ана шунда ялпи хирмонни камайтирмаган ҳолда озуқа экинлари, сабзавот, мева етиштиришни кўпайтириш учун қўшимча ерларга ҳам эга бўламиз.

Р. НАЗАРОВ,
Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитети пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик экинлари ишлаб чиқаришни ташкил этиш ва ривожлантириш бошқармаси бошлиғи.

ЖОНАЖОН ВАТАНИМИЗДА

✦ ТУРКМАНИСТОН ССР
Красноводск районида янги «Жумисши» газетаси чиқа бошлади. У қозоқ тилида нашр этилади ва туркман тилига таржима қилинади. Янги нашрлар рус тилидаги «Карабогаз» газетаси билан биргаликда кўп миллатли район аҳолиси манфаатларини янада тўлароқ акс эттиради, жамиятни қайта қуришда, меҳнаткашларни интернационал руҳда тарбиялашда партия ташкилотларининг ёрдамчилари бўлишади.

✦ УКРАИНА ССР
Атиги бир кун ичида уч киши кўчма ремонт комплексида ишлаб, 60 та усти ёпиқ юк вагонини тиклай олади. Бундай кўчма ремонт комплексини ишлаб чиқаришни Полтава тепловоз-ремонт заводи ўзлаштирди. Кучли домкратлар, кўтаргичлар, пайвандлаш агрегатлари туфайли вагоннинг эзилган жойлари осонгина текисланади, қийшайган тўсинлар, юклар ва бошқа элементлар тўғриланади. Мамлакат темирйўлчиларининг буюртмасига мувофиқ корхона йилига ўнлаб ана шундай кўчма устахона ишлаб чиқаради.

✦ ПОШЕХОНЬЕ-ВОЛОДАРСК (Ярославль области).
Маҳаллий халқ музейи шаҳарликларни ҳамда меҳмонларни ўзининг таъмирланган биносига таклиф этди. Бу ерда ҳашар йўли билан гавжум кўчалар чорраҳасидаги кўҳна биноларнинг бири таъмирланди. Ўлкашунослар ўрмонларга бой Пошехонье ўлкасининг бой тарихини янада тўла ва ёрқинроқ кўрсатиш имкониятига эга бўлдилар. Кенг ва ёруғ еттита залда узоқ ўтмиш ва бугунги кун ҳақида ҳикоя қилувчи экспозициялар жойлаштирилди: томошабинлар пошехонликларнинг турмуш тарзи, маданият ва меҳнат анъаналарининг ривожланиши, ўлканинг табиати билан танишадилар. Бу ерлар учун характерли бўлган энг кўҳна халқ ҳунармандчилиги — кулолчилик, темирчилик, каноп газлама тўқиш ва бошқа ҳунарлар ҳақида маҳаллий ташаббускорлар тўплаган материаллар, айниқса, қизиқарлидир.

✦ ЛЬВОВ
Ёш музикачилар профессионал театрларнинг артистлари, ишчилар янги саҳна асарини яратдилар. Украина ССР Фанлар академияси М. Ф. Рилский номли санъатшунослик, фольклор ва этнография институти маҳаллий бўлими ходимлари ёрдамида улар республиканинг турли районларида йилнинг тўрт фаслида ўтказиладиган халқ байрамларини ўрганиб, ёзиб олиб, қайта тикладилар.
(ТАСС).

* * *

✦ Навоий шаҳридаги 8-мактаб ўқувчилари Ватанимиздаги барча 15 та иттифоқдош республиканинг ҳаммасига сиртдан саёҳат қилдилар.

Мажлислар зали чиройли безатилган. Ўқувчилар СССР халқлари қўшиқларини ўрганиб ижро этишди, қардош республикалар шоирларининг шеърларидан ўқишди ва Лезгинка, Гопак ҳамда рус халқ рақсларини берилиб ижро этишди.

Байрам мактаб ошхонасида ниҳоясига етди. Ёш ошпазлар миллий таомлар тайёрлашда яхши билимга эга эканликларини намоён этишди.

Иттифоқдош республикалар фестивали мактаб ўқувчиларида катта қизиқиш уйғотди. Фестиваль уларнинг фикр доираси кенгайишига, мамлакатимизда яшаётган халқларнинг ўзига хос маданияти ҳамда урф-одатлари билан танишишларига ёрдам берди.

(ЎзТАГ).

Истакларда ҳаёт акси

Ўзбекистон ССР Давлат статистика комитети ходимлари иш вақти қачон бошланиб, қачон тугашига анчадан буён эътибор бермай қўйишган. Бугун ҳам соат кечки саккиз бўлаётганига қарамай, ҳамма ўз иши билан банд. Хоналарда телефонлар тинимсиз жиринглайди, ходимлар коридорларда шошиб юришибди. Эшиги очиқ хоналарнинг бирида кимдир телефон орқали областлар билан боғланиб, аҳолини рўйхатга олиш юзасидан қандай тадбирлар амалга оширилаётганини суриштираётган бўлса, яна бошқа бир одам қўшни хонада жамоатчи активларга кўрсатма беряпти.

Республика Давлат статистика комитети раиси Ш. Хожимуротов Москвадан келган вакиллар — СССР давлат статистика комитети масъул ходимлари И. Баронова ва Е. Ярцева билан биргаликда йўловчиларни рўйхатга олиш қандай бораётганини назорат қилиш мақсадида Тошкент темир йўл вокзаллари ва аэропортга бориш учун ҳозирлик кўриишаётган экан. Уларга ҳамроҳ бўлдик.

«Жанубий» темир йўл вокзали ҳар галгидек одамлар билан гавжум. Асосий залнинг бир четида йўловчиларни рўйхатга олиш штаби жойлашган. Бу ерда Тошкент шаҳар статистика бошқармаси бошлиғи Б. Магай, Фрунзе райони статистика бўлими бошлиғи Р. Аскарянц ва Тошкент темир йўл техникуми ўқитувчиси Г. Маскаленниковлар уч группадан иборат 120 чоғли темир йўл техникуми талабаларига вагонларда юриб, йўловчиларни рўйхатга олиш ҳамда техника хавфсизлигига қатъий риоя қилиш тўғрисида қўшимча кўрсатмалар беришмоқда. Шу пайт темир йўл радиоузели орқали Тошкент—Бухоро поездининг жўнашига 10 минут вақт қолгани эълон қилинди. Бир оздан сўнг поезднинг жўнашига 5 минут қолгани эълон қилинганда эса йўловчиларни рўйхатга олувчи группа — 40 нафар талаба вагонларга чиқиб улгуришган эди.

— Тошкент — Ашхобод ва Тошкент — Андижон поездлари билан ҳам худди шундай группалар йўлга чиқади,— дейди Б. Магай. — Улар тунги соат 12 дан бошлаб, йўловчиларни рўйхатга олишга киришадилар. Умуман, темир йўл бўйлаб йўлга чиққан, 1,5 мингга яқин йўловчи рўйхатга олинади.

— Тошкент темир йўл бошқармаси ҳамда вокзал маъмурияти томонидан йўловчиларни рўйхатга олувчи жамоатчи активлар учун барча шароитлар яратилган, — дея суҳбатга аралашди «Жанубий» темир йўл вокзали бошлиғи ўринбосари Т. Пирмуҳамедов. — Уларга поезд бригада бошлиқлари ва барча проводниклар яқиндан ёрдам берадилар. Йўловчилар тўла рўйхатга олиб бўлингач, жамоатчи активлар маълум станцияларда тушиб қолиб, махсус вагонларда Тошкентга қайтишади. Вокзалнинг ўзида қолган йўловчиларни рўйхатга олишда кўмаклашиш учун эса 7 нафар темир йўл ходими шу ерда навбатчилик қилишади.

Биз аэропорт томон йўл олдик. У ерга етиб келганимизда соат миллари тунги бирга қараб шошар, йўловчиларни рўйхатга олиш қизғин давом этарди. Аэропортнинг барча қаватлари ҳамда кутиш залларига стол, стуллар қўйилган бўлиб, уларда юздан ортиқ аэропорт ходимлари йўловчиларни умумий аҳоли рўйхатидан ўтказишяпти. Ҳар беш минутда радиоузел орқали йўловчилар рўйхатдан ўтишга таклиф этилмоқда. Столлар ёнига турнақатор бўлиб одамлар келишяпти.

Аэропортга қўнган самолётлардан тушган кишиларни рўйхатга олиш учун ҳам махсус группа тузилган. Сафарга отланаётганлар эса учиш билетларини расмийлаштириши жараёнида рўйхатга олиняпти. Тошкентдан Хабаровскка учишга ҳозирлик кўраётган йўловчиларнинг биридан ўзини таништиришини сўрадик.

— Фарғона область агросаноат қурилиши тресги мастери Абдусалом Омоновман. Хизмат юзасидан Хабаровскка кетяпман.

— Аҳоли рўйхатидан айнан шу бугун, сафарда ўтишингизни олдиндан билармидингиз?

— Албатта, ўн йилда бир марта бўладиган бу муҳим воқеани унутиб бўладими? Аҳоли сони ҳақидаги аниқ маълумот турмушимиздаги мавжуд камчиликларни ҳал этишда ёрдам беришига ишонаман.

Шунингдек, бошқа йўловчилар ҳам аҳолини умумий рўйхатга олиниши социал, маданий ва маиший ҳаётимиздаги муаммоларни ҳал этилишида муҳим роль ўйнашига умид қилаётганликларини айтишди.

Ҳа, жамиятимиз ҳар томонлама ривожланиб, одамларнинг талаб ва эҳтиёжлари тобора ортиб боряпти. Айниқса кейинги йилларда ҳаётимизга чуқур кириб бораётган қайта қуриш, ошкоралик туфайли турли соҳаларда ўз ечимини кутаётган долзарб муаммолар яққолроқ кўзга ташланмоқда. Эндиликда буларнинг ҳаммасини етти ўлчаб бир кесган ҳолда, оқилона ҳал этишни давр тақозо этяпти. Бу борада аҳолини умумий рўйхатга олиш кампанияси муҳим босқич бўлиши лозим. Зеро, одамларнинг ўзаро мулоқотларида, аҳолини рўйхатга олиш жараёнида билдирилган истакларда ҳаёт акс этиб турибди.

А. МАДАТОВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбири.

• ҚИШ ФАСЛИ—ИШ ФАСЛИ

РЕМОНТЧИЛАР ҒАЙРАТИ

«Иш қуролинг соз бўлса — машаққатинг оз бўлар» дейди доно халқимиз. Бу мақолга амал қилган деҳқон ютқазмайди. Баҳор келиб, экиш мавсуми бошланганда ер чизиб қолмайди.

Сирдарё область, Пахтакор районидаги Ульянов номли совхоз деҳқонлари ҳам кўкламги экиш мавсумига пухта ҳозирлик кўрмоқдалар. Далаларга маҳаллий ўғитлар ташиб чиқариш, яхоб суви бериш, ариқ-зовурларни тозалаш авжида. Хўжаликда айниқса, техника ремонти қизғин давом эттирилаётир.

Механизатор, механик ва слесарлар шу кунгача 70 та чопиқ трактори, 35 та сеялка, 68 та культиватор, 18 та чизель, 220 та борона ва бошқа техника воситаларини сифатли ремонт қилиб, старт чизиғига келтириб қўйдилар. Созлаш ишларини амалга оширишда механик Ширинқул Йўляхшиев билан механизатор Убайдулла Пирназаров кўпчиликка намуна бўлаётирлар. Ремонтчиларнинг нияти — февраль ойи ўрталаригача барча техникани созлаб қўйиш.

Суратда: илғор ремонтчилар Ширинқул Йўляхшиев билан Убайдулла Пирназаров иш устида.

Ў. ҚЎШВОҚОВ фотоси.

ТАРАДДУД

✦ СУРХОНДАРЁ. Денов районидаги Куйбишев номли колхознинг А. Ҳамроев бошлиқ бригадаси ўтган йили 62 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан пландаги 33 центнер ўрнига 40,3 центнердан ҳосил олиб, планни ортиғи билан уддалаганди. Бунда бригада сувчиси Зиё Оқбоевнинг ҳам улуши бор.

Бу камтарин деҳқон ўттиз йилдан бери шу касб билан шуғулланади. Ҳалол меҳнати билан элда обрў топган.

Айни кунларда ҳам Зиё ака далада. У бригада аъзоларидан Х. Муродов, Қ. Эшонқулов, А. Маҳсимов, Ҳ. Ҳакимовлар билан биргаликда яхоб суви бериш, гўнг тўплаш, сув шохобчаларини тозалашда қатнашмоқда. Баҳорги экин-тикин мавсумига пухта ҳозирлик кўрмоқда.

Б. АБДУРАҲМОНОВ.

ХАБАРЛАР ОҚИМИДАН

● **ВАРШАВА. Польша Бирлашган ишчи партияси Марказий Комитети 10-пленумининг иккинчи қисми бу йил 16—17 январь кунлари бўлади.** ПБИП Марказий Комитети Сиёсий бюросининг партия турмушидаги мазкур муҳим воқеага тайёргарлик масаласини муҳокама қилган мажлисида ана шу ҳақда хабар қилинди. Маълумки, Пленумнинг биринчи қисми ўтган йилнинг 20—21 декабрь кунлари ўтказилган эди. ПБИП Марказий Комитети Сиёсий бюросининг тезислари ҳамда «Партия ислоҳоти — янгиланиш ва ислоҳот стратегияси муваффақиятининг шартидир» деган доклади муҳокамаси Пленум қатнашчиларининг диққат марказида бўлган эди, Пленумнинг иккинчи қисмида муҳокама давом эттирилади.

● **БРЮССЕЛЬ. Америка маъмурияти «Умумий бозор» мамлакатларидан улар АҚШга экспорт қилаётган гўштда инсон соғлиғи учун зарарли моддалар устидан назоратни кучайтиришни талаб қилди.** Акс ҳолда, бундай гўштни Америка Қўшма Штатларига киритиш 31 мартдан бошлаб тақиқланади. Европа Иқтисодий ҳамжамияти ижроия органи — Европа ҳамжамиятлари комиссиясининг вакили шуни маълум қилди.

● **ЛУАНДА. ЖАР маъмурлари УНИТА террорчилик гуруҳидан бандитларни намибиялик қочоқлар деб кўрсатиб, уларни босиб олинган Намибиянинг жануби-шарқий қисмидаги Каприви зонасида махфий равишда жойлаштирмоқдалар.** Жануби-Ғарбий Африка халқ ташкилоти (СВАПО)нинг Хараръедаги вакили Ньяула Капука Ангола ахборот агентлигига шуни хабар қилди. Шу тариқа ирқчилар ўтган йил декабрда Нью-Йоркда имзоланган Африканинг жануби-ғарбий қисмидаги аҳволни бартараф этишга доир битимни четлаб ўтиб, Анголада иш кўраётган ўз малайларини қўллаб-қувватлашни давом эттириш учун шароит яратишга уринмоқдалар, деб таъкидлади СВАПО вакили.

● **САН-ФРАНЦИСКО. 1988 йилда кашандаликка ружу қўйган америкаликлардан салкам 390 минг киши ҳалок бўлди.** Бу аввалги йиллардагига қараганда 30 процент кўпдир. Хотин-қизларда ўпка ракига мубтало бўлган ўн кишидан тўққиз нафари тамаки оқибатида шу касалга учраган. Америкада чиқадиган «Крисчен сайенс монитор» газетаси АҚШ бош хирургининг кашандалик тўғрисидаги докладига асосланиб шу рақамларни келтиради.

Ашаддий кашандалар ютадиган тутунда рак шишини келтириб чиқарувчи 43 тадан кўпроқ химиявий модда топилган, деб таъкидлайди газета. Улар орасида мия қон томирларига таъсир қиладиганлари ҳам бор. (ТАСС).

Дунё овози

Совет ўқувчилари АҚШда

Нью-Йорк районларидан бири Стейтен-Айленддаги техника билим юртида орзиқиб кутилган меҳмонлар — Совет мактаб ўқувчиларидан катта группаси чоршанба куни қабул қилинди. Москвадаги учта мактабдан келган болалар бу ерда бир неча кун бўлишиб, сўнгра Мэриленд штатидаги Бетесда, Огайо штатидаги Цинциннати, Вирижния штатидаги Алегзандрия шаҳарларига жўнаб кетишади. Болалар у ерда бир ой мобайнида америкаликлар оилаларида яшаб, маҳаллий мактабларда ўқишади.

Мазкур группа 1988 йил май-июнь ойларида Москвада бўлиб ўтган олий даражадаги Совет-Америка учрашуви чоғида мактаб ўқувчиларини бир-бирларининг мамлакатига юбориб туриш тўғрисида эришилган аҳдноманинг узоқ муддатли программаси доирасидаги дастлабки группа бўлди. Совет томонидан СССР Халқ таълими давлат комитети, Америка томонидан ўрта мактаблар директорлари миллий уюшмаси, рус тили ўқитувчилари Америка кенгаши ҳамда бирoдарлашган шаҳарлар уюшмаси программа ташкилотчилари бўлишди. Программани Америка томонидан АҚШ ахборот агентлиги (ЮСИА) маблағ билан таъминламоқда.

Яқин уч ҳафта мобайнида 27 та совет мактабининг ўқувчилари Америкага келади, уларнинг америкалик тенгдошлари февралнинг охирларида СССРга боришади. Планга мувофиқ 1991 ўқув йилигача программада ҳар икки томондан юзтадан мактабнинг ўқувчилари қатнашиши керак.

Билим юртида бўлиб ўтган митингда сўзга чиққан кишилар бундай айирбошлашлардан Қўшма Штатлар ҳам, Совет Иттифоқи ҳам баб-баравар манфаатдордир, деб таъкидлашди. Ҳозирги мактаб ўқувчилари яқин келажакда сиёсат, экономика ва маданият соҳаларида ҳамкорлик қилишларига тўғри келади, шунинг учун ҳам улар бир-бирларини яхшироқ билиб олишлари жуда муҳимдир.

(ТАСС).

УЧРАШУВ МУДДАТИ НОАНИҚ

Марказий Америкадаги беш мамлакат президентлари учрашувини ўтказишнинг янги муддати тўғрисидаги масала ҳал қилингани йўқ. Никарагуа ҳукумати чоршанба куни шуни маълум қилди. Манагуада тарқатилган расмий ахборотда чет эллардаги ахборот агентликларининг бу учрашуви шу йил 19 февралда Сальвадорда бўлади, деган хабарлари ҳақиқатга тўғри келмаслиги таъкидланади.

Марказий Америка мамлакатлари президентларининг олдин 15—16 январь кунларига тайинланган учрашуви Коста-Рика президенти Оскар Ариас илгари келишилган муддатга кўнишни сира истамаганлиги сабабли сешанба куни кечиктирилган эди. Оскар Ариас ўз позициясини «Америка янги маъмуриятининг Марказий Америка можаросига нисбатан позициясини билиш учун» Ж. Буш АҚШ президенти лавозимини эгаллашини кутиш зарурлиги билан изоҳлаган эди.

Региондаги кўпчилик давлат ва сиёсат арбоблари Коста-Риканинг бу ҳаракатларидан ажабландилар ва уни тушунмадилар. Никарагуа президенти Д. Ортега Коста-Рика ўз ҳаракати билан аслида Марказий Америкадаги тинчлик мулоқотини АҚШ стратегиясига бўйсундирди, деди. Ҳатто америкапараст қарашлари билан машҳур бўлган Гондурас президенти Хосе Аскона Ойо, Коста-Риканинг учрашувни кечиктиришга қарор қилгани уни ҳайратга солганини айтди. Марказий Америкадаги бир қанча мамлакатларнинг матбуоти Коста-Рика президентининг бузғунчилик позициясини қаттиқ танқид қилди.

(ТАСС).

✦ ҚИЗИҚ ГАПЛАР

КЎК ЧОЙНИНГ ЯНА БИР ХОСИЯТИ

Япон олимлари кўк чой кўпроқ истеъмол қилинадиган районларнинг аҳолиси ўртасида бедаво рак касалининг кам тарқалишини аниқладилар. Улар денгиз чўчқасида ўз фикр-мулоҳазаларини синаб кўрдилар. Олимларнинг олиб борган тадқиқотлари самараси ҳақида Италиянинг «Унита» газетаси маълумот берди. Мутахассислар хавфли шиш билан оғриган денгиз чўчқаларини икки группага ажратиб, тажриба ўтказишган. Қизиғи шундаки, ана шу группалардан бирига кирувчи чўчқаларга кўк чой экстракти кўпроқ берилган. Орадан бир қанча вақт ўтгач денгиз жониворларининг биринчи группасида қирилиш юз берган. Кўк чойдан «баҳраманд» бўлган иккинчи группадаги жониворларда хавфли шишнинг ўсишдан тўхташи, айрим чўчқаларда мутлоқ соғайиб кетиши кузатилган.

• *Ёзувчи ва замон*

Пиримқул Қодировнинг «Уч илдиз», «Эрк», «Қора кўзлар», «Олмос камар», «Мерос», «Юлдузли тунлар» роман ва қиссаларини ўқимаган адабиёт мухлиси кам. Ёзувчи ўтган йили «Юлдузли тунлар»нинг мантиқий давоми бўлган «Авлодлар довони» романини эълон қилди.

Севимли адибимиз олтмиш ёшга тўлди. У адабиётни ривожлантиришга қўшган катта ҳиссаси учун яқинда «Ўзбекистон ССР халқ ёзувчиси» фахрий унвони билан тақдирланди. Қуйида биз газетхонларимизга унинг «Адабий ўйлар»ини ҳавола қиляпмиз.

ЯНГИ ТАФАККУР ИЛДИЗЛАРИ

Ўйлар

КЕНГЛИК

Сал кам тўқсон йил умр кўрган онам бизга доим кенг феъл тилаб: «Кенгга — кенг дунё, торга — тор дунё, болам!» дердилар. Бу сўзлар классик шоиримиз Турдининг тўрт аср наридан туриб айтган «Торлик қилманг, кенглик қилинг» деган хитобини эсга туширарди.

Ўйлаб қарасангиз, ҳозиргидай бағри кенг замонага бўлган эҳтиёж халқ дилида кўп асрлардан бери яшаб келади. Янгича тафаккур илдизлари ҳам тарихнинг теран қатламларидан маънавий озиқ олади.

Алоҳида одамнинг тор шахсий манфаатлари унинг ўз уйи, ҳовлиси ёки томорқасига сиғиши мумкин. Аммо Ватан ва халқ манфаатлари уммонлардай улкан кенгликларни талаб қилади. Янгича тафаккур алоҳида шахс манфаатини умумхалқ манфаатига қарши қўймайди, аксинча, ҳар бир кишига умумхалқ уммонидан муносиб ўрин топиб бериши, ҳар бир қатрани қуёш нурига тўйдириши, барча тирик қатраларни тўлқинлардай уюштириб, олижаноб мақсад сари йўналтириши керак.

Бу эса осон эмас. Бунинг учун фақат раҳбарлар эмас, жамиятнинг барча аъзолари янгича тафаккурни эгаллашлари ва халқ уммонида қуёшли қатрадай яшашга ўрганишлари лозим. Демократия шароитида яшашга ва ишлашга ўрганиш ҳозирги кунимизнинг энг муҳим вазифаларидан бири бўлиб қоляпти. Бу вазифани аниқ тасаввур этиш учун «демократия» сўзининг ўзагида «демос», яъни «халқ» деган тушунча ётганини эслаш ва унинг тарихига бир назар ташлаш ўринлидир.

Бундан икки минг уч юз йил аввал яшаб ўтган Аристотелнинг «Сиёсат» номли китобида қадимги Юнонда ибтидоий тарзда ташкил бўлган демократик давлатлар қаламга олинади. Бу давлатлар «Халқлар ўзини-ўзи бошқарсин, ўзига-ўзи ҳакам бўлсин, мамлакатга эгалик қилсин», деган орзу билан тузилади. Лекин минг йиллар давомида бу орзу рўёбга чиқмайди. Бунинг кўп сабабларидан бири — демократия ниқоби остида уни ўз шахсий манфаатларига қурбон қилиб кун кўрган ғаддор куч — демагоглар бўлди.

Гап шундаки, «демагог» ҳам аслида «демос», яъни «халқ» деган илдиздан олинган. Дастлаб пайдо бўлган пайтда «демагог» ижобий маънони билдирган, масалан, «филолог» деганга ўхшаш бир сўз бўлган ва «халқшунос», «халқ дилидагини билиб айтувчи одам» деб тушунилган. Лекин демагоглар бора-бора халқнинг ишончини суиистеъмол қилганлару, унинг номидан ёлғон сўзларни айтишга ўрганганлар, риёкорлик ва манфаатпарастликка берилиб, жуда кўп фожиаларга сабаб бўлганлар.

Аристотель давридан бери йўқолиб битмаган, балки, минг йиллар давомида тажриба ортириб, халқни чалғитишнинг янги-янги усулларини ўйлаб топган демагоглар бизнинг жамиятимизга ҳам жуда катта зарар етказдилар. Шахсга сиғиниш йилларида кучайган бюрократизм, маъмуриятчилик, ҳалол одамлардан ҳадиксираш, соғ нарсалардан сиёсий иллат қидириш — ҳаммаси биргаликда демагоглар учун қулай шароит яратди. Улар ҳатто Ленин билан бирга ишлаган бир қатор инқилобчиларга, халқимизнинг севимли фарзандлари бўлган ёзувчиларга, олимлар, давлат арбоблари, саркардаларга «халқ душмани» деган даҳшатли ёрлиқни осдилар.

Бу ўринда Сталин шахсига сўзсиз ишониб, беихтиёр хато қилган ҳалол одамларни демагоглардан фарқ қилиш керак, албатта. Бу ҳалол одамлар кейинчалик тўғри йўлга тушиб олдилар. Аммо демагоглар шуҳрату мартабанинг кетидан қувиб, туҳмат ва иғво йўли билан ғаразли мақсадларини амалга оширганлар. Жумладан, академик Н. Вавиловдай, машҳур давлат арбоблари Я. Рудзутак, А. Икромов, Ф. Хўжаевдай, ёзувчи А. Қодирийдай асл халқ фарзандларини «халқ душмани»га чиқариш ва шафқатсизларча ҳалок этиш — демагогларнинг қанчалик улкан жиноятларга қодир эканини кўрсатди.

Партиянинг XX ва XXVII съездларидан кейинги даврда, айниқса, ҳозирги қайта қуриш жараёнида халқнинг севимли фарзандлари ғаразгўйлар тўқиган туҳмат тўрларини йиртиб ташлаб, жанговар сафга қайтаётгани — ижтимоий адолатни тиклашнинг ёрқин намуналари бўляпти. Адолатпарвар Октябрь инқилоби бугунги қайта қуришда давом этаётганини тарихимиздан қайта ўрин олаётган ўлмас халқ фарзандлари такрор-такрор исбот этмоқда.

Шу янгича шароитда ҳар бир муаммога вазминлик ва мулоҳазакорлик билан ёндашиш олиш, қарама-қарши фикрларни ҳам охиригача эшитиб, ким ҳақлигини кўпчиликнинг ёрдамида бехато аниқлай олиш — демократия маданиятининг таркибига кирадиган улкан фазилатлардир.

Демократия маданияти алоҳида одамнинг ички дунёсини ҳам, халқ ҳаётини ҳам астойдил обод қиладиган улуғ неъматдир. Маданиятнинг ўзагида эса инсонпарварлик, ростгўйлик, беғаразлик, ахлоқий поклик, халқ бахти учун кураш йўлидаги фидойилик туради. Демократиянинг ўткир қуроллари бўлган ошкоралик ва танқид мана шундай маданият эгасининг қўли билан татбиқ этилганда биз истаган яхши натижаларни беради. Бу ўткир қуроллар манфаатпараст, қаллоб, хусуматчи одамларнинг қўлига тушса, демократия ўрнига демагогия бошланади.

Заргарлар ҳақиқий гавҳарни сунъий шишадан, олтинни мисдан қандай ажрата олсалар, биз ҳам ҳақиқий демократияни сохта демагогиядан шундай бехато фарқ қила билишимиз керак. Ана ўшанда демократия шароитида яшашга ва ишлашга ўрганишимиз, тор шахсий ёки маҳаллий манфаатлар қобиғини ёриб чиқиб, оламшумул кенгликлар ва юксакликлар йўлини топишимиз осонлашади.

ЎГИТ

Ёшга ёш қўшилган сари хотиралар сараланиб, энг муҳимлари қайта-қайта хаёлдан ўтиб турар экан. Бундан ўттиз бир йил бурун мен ҳали ёш ёзувчи бўлган пайтимда Константин Симонов берган бир ўгит ёдимга кўп тушади.

У пайтда мен СССР Ёзувчилар союзида ўзбек адабиётининг маслаҳатчи вакили бўлиб ишлар эдим. Константин Симонов «Новый мир» журналининг бош редактори, айни вақтда, СССР Ёзувчилар союзининг секретари эди. Ўша кезда ўзбек адабиёти ва санъатининг Москвада бўладиган декадасига тайёргарлик бормоқда эди. Константин Симонов декадага чиқарилиши керак бўлган асарларнинг сатрма-сатр таржималари билан танишмоқчи бўлди. Бу хомаки таржималар орасида «Уч илдиз»нинг биринчи қисми ҳам бор эди. Константин Михайлович ниҳоятда ишчан ва серғайрат одам бўлса ҳам, лекин хомаки таржималарни яқин орада ўқиб улгурмаса керак, деб ўйладим. Чунки, адиб Ўзбекистон бўйлаб сафар қилган кунларида қаттиқ шамоллаб қолди, иситмаси кўтарилиб кетди. Биз уни 6 октябрда Москвага касал аҳволда кузатиб қўйдик. Мен Дўрмонда қолиб, романни тугалладим, қўлёзмани муҳокамага бердим. Шу орада Москвадан — Константин Симоновдан хат келиб қолди. Машинкалатилган уч бетлик каттагина мактуб. 17 октябрь 1957 йилда ёзилгани охирида қайд этилган. Демак, Тошкентдан қайтибоқ қўлёзмани ўқиган.

Мактуб шундай бошланади: «Қадрли ўртоқ Қодиров! Мен ҳали ҳам соғайганим йўқ, кўрпа-тўшак қилиб ётганим учун, афсуски, Сизнинг романингизни қўлда қалам билан ўқиёлмадим, шу сабабли сизга энг умумий тарздаги фикримни ёзиб юборяпман».

Улкан адиб касал бўлиб ётганига қарамай, қардош халқнинг ёш бир қаламкашига шунчалик олижаноб ғамхўрлик кўрсатгани кишини қойил қолдиради. «Умумий тарздаги фикрим» деб, ўз хатига ўта камтарона баҳо берган бўлса ҳам, мактубда мен учун жуда муайян қадриятга эга бўлган қуйидаги мулоҳазалар битилган эди:

«Сиз Маҳкамни оқ, яъни яхши одам қилиб тасвирлаганингизда мен бунга ишонаман, чунки унинг фазилати ичдан олинган, мен унинг яхшилигини ичдан кўраман... Манноновни қаламга олганингизда мен унинг ёмон кирдикорларига сабаб бўлган ички мантиқни илғайман, чунки у ҳам ичдан олинган. У ўзининг ёмон қилмишларига қандай келаётгани менга тушунарли. Аммо сиз деканни ёки Эшонбоевни тасвирлаганингизда, уларни фақат ташқаридан қора қилиб кўрсатгандек бўласиз... Улардаги ёмон қилмишлар қандай туғулиши, қандай мантиқдан келиб чиқаётгани менга кўринмайди, шу боисдан образ сифатида улар менга заиф туюла бошлайди...»

Константин Симонов ўз танқидий мулоҳазаларини ҳам юксак ички маданият билан ёзган эди. Унинг «Уч илдиз»ни қўлёзмасида ўқигани ва илиқ хат ёзиб юборгани фақат менга эмас, адабий жамоатчиликка ҳам яхши таъсир қилди. Қўлёзманинг муҳокамасида устоз Абдулла Қаҳҳор унутилмас гаплар ва уни яхшилашга ёрдам берадиган теран фикр-мулоҳазалар айтди. Шундан кейин роман устида яна беш-олти ой берилиб ишладим, нуқсонларини баҳоли қудрат тузатдим.

Лекин бугунги юксак талаблар нуқтаи назаридан қараганда, Константин Симонов ўттиз йил муқаддам донишмандларча огоҳлантириб айтган бир бадиий муаммони ўзим учун ҳалигача кўнгилдагидек ҳал эта олмай келаётганимни сезаман. Бу — ҳаётимиздаги салбий ҳодисаларни ва ёмон одамларни бутун миқёси ва мураккаблиги билан ичдан кўрсатиш муаммосидир.

Аслини олганда, бу муаммо ҳозир бутун адабиётимиз олдида турибди. Қайта қуриш ва ошкоралик даврида очиб ташланган салбий ҳодисаларнинг миқёси, сўнгги йилларда фош бўлган собиқ казо-казоларнинг ҳаракат доираси ҳали бадиий образларда бор бўйича кўрсатилган эмас.

Шахсан мен дилимга яқин нурли қаҳрамонларнинг руҳига унча қийналмай кираман, аммо салбий қаҳрамонларнинг ички дунёсидан бегонасирамайман, уларнинг руҳига киришдан жирканадиган пайтларим бўлади. Ҳалбуки, ёзувчи ҳам шифокор каби касалдан, мурдадан қўрқишга ҳақли эмас. Зарур бўлганда жарроҳлик пичоғи билан уларнинг аъзоларини кесиб таҳлил қилишга ўрганади. Бу ишлар жамиятни иллатлардан поклаш учун қилинади.

Албатта, адабиётга нурли қаҳрамонлар жуда зарур. Бундан кейин ёзадиган нарсаларимда ҳам тарихни ҳаракатга келтирувчи ижобий кучлар диққат марказимда турса керак. Лекин уларга тўғаноқ бўладиган, жуда кўп ҳаётий драма ва фожиаларни келтириб чиқарадиган иллатлар ва салбий кучлар ичдан тўлиқ очилмагунча улар билан курашган ижобий қаҳрамонларнинг жасорати ҳам бор бўйича кўринмайди. Салбий персонажларнинг руҳларига кирганда эса, уларни ҳам янгича тафаккур нурлари билан ёритиб кўрсатиш керак.

Ахир, ҳақиқат тимсоли бўлган қуёш барчага баробар нур сочади. Унинг зиёси бутун ер куррасини қамраб олади. Яхши-ёмон ҳамма жой офтоб нури туфайли ўзининг ҳақиқий манзарасини намоён қилади.

Янгича тафаккур ҳам ижобий-салбий барча ҳодисалар ва персонажларнинг ҳақиқий манзарасини очиб беришга хизмат қилиши керак. Ҳозир дунё бўйлаб кенг тарқалаётган янгича тафаккур — инсон зотини ҳалокатдан қутқаришга қаратилгандир. Одамзотни омон сақлаш вазифаси олий инсонпарварлик экан, унинг алоҳида зарралари бўлган ижобий-салбий характердаги кишиларни ёмон муҳит таъсиридан ва иллатлар гирдобидан қутқариб олиш ҳам юксак одамийликка киради.

Пиримқул ҚОДИРОВ,
Ўзбекистон ССР халқ ёзувчиси

• *Спорт*

РЕКОРДЧИНИНГ ШУҲРАТИ

✦ ЕНГИЛ АТЛЕТИКА. Донецклик лангар билан сакраш устаси, шу пайтгача ҳали ҳеч ким забт этмаган маррани эгаллаш билан довруғ таратган Сергей Бубка ўтган йилнинг «энг кучли атлетикачиси» номини олди. Америкада чиқадиган «Трек энд Филд Ньюс» журнали анкетасига жавоблар бўйича совет спортчиси 300 очко тўплаб, биринчи ўринни эгаллади. Ядро иргитиш бўйича олимпиада чемпиони Ульф Тиммерман (ГДР) билан америкалик сакровчи ва қисқа масофага югурувчи Карл Льюис иккинчи ҳамда учинчи ўринларни эгалладилар.

МЕЗБОНЛАР УСТУНЛИГИДА

✦ КУРАШ. Самарқандда «Меҳнат резервлари» кўнгилли спорт жамияти область советининг очиқ биринчилиги ўтказилди. Эркин кураш мусобақасига пухта ҳозирлик кўрган Самарқанд шаҳар болалар ва ўсмирлар спорт мактаби талабалари биринчиликни қўлга киритишди.

СОВРИН БОЙ БЕРИЛДИ

✦ ЭРКИН КУРАШ. Тошкентдаги «Меҳнат резервлари» спорт комплексида мактаб-интернат ўқувчилари ўртасида мамлакат биринчилиги ўтказилди. Спорт йўналишидаги мактаб интернатлар ўртасида республикамиз ёшлари имкониятлари даражасида куч синаша олмадилар. Бўлажак полвонларимиз 20 коллектив ўртасида бешинчи ўрин билан қаноатланишга мажбур бўлишди. Кишинёв командаси совринли биринчи ўринни эгаллади. Киев ва Олмаота ўқувчилари иккинчи ҳамда учинчи ўринларни олишди.

ҚИЙИН ЙЎЛЛАРДА

✦ МОТОПОЙГА. Тошкент областининг очиқ чемпионатида 170 мотоциклчи ўзаро баҳслашди. Қизлар ўртасида 125 куб сантиметрли мотоциклни бошқаришда И. Манина маҳорат кўрсатган бўлса, ўсмирлардан Э. Насруллаев ғалабага эришди. Двигатель ҳажми ана шундай мотоциклни бошқарган В. Анухин катталар ўртасида зафар қучди. Двигатели ҳажми 350 куб сантиметрли мотоциклда эса С. Муллаев маррада биринчи бўлди. Кажавали мотоциклларда А. Лавров билан С. Смирновлар қийин ва машаққатли йўлда синовдан муваффақиятли ўтишди. Команда ҳисобида Олмалиқ спорт техника клуби пойгачилари биринчиликни қўлга киритдилар.

Туроб Жўраевич ЖЎРАЕВ

Тарих фанлари доктори, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган фан арбоби, профессор, Ф. Энгельс номли Тошкент давлат чет тиллар педагогика институти марксизм-ленинизм кафедрасининг мудири Туроб Жўраевич Жўраев вафот этди.

Т. Ж. Жўраев 1915 йилда Тошкент шаҳрида ҳунарманд оиласида туғилди. У етти йиллик мактабни ва ишчилар факультетини битиргач 1937 йилда Ўрта Осиё давлат университети (ҳозирги Тошкент давлат университети)нинг химия факультетига ўқишга кирди. Уни 1941 йилда аъло баҳолар билан тугаллади.

Т. Ж. Жўраев 1939 йилдан бошлаб педагоглик фаолияти билан шуғулланди. 1941 йилда Қизил Армия сафларига чақирилди. 1945 йил ноябрида СССР Қуролли Кучлари сафларидан демобилизация қилингач, у кўп йиллар мобайнида республиканинг партия ва совет органларида ишлади. Бухоро бирлашган педагогика ва ўқитувчилар институтига директорлик қилди. Икки йил Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Пропаганда ва агитация бўлими мудирининг ўринбосари, Ўзбекистон ССР маориф министрининг биринчи ўринбосари, чет эллар билан маданий алоқа жамияти правлениесининг раиси бўлиб ишлади. 1964 йил мартидан 1968 йил июнигача Ф. Энгельс номли Тошкент давлат чет тиллар педагогика институтига ректорлик қилди. 1969 йилдан бошлаб умрининг охиригача яна шу институтда ишлади. 1978 йилдан ушбу олий ўқув юртининг марксизм-ленинизм кафедрасини бошқарди.

Т. Ж. Жўраевнинг урушдан кейинги фаолияти бир қатор ҳукумат мукофотлари билан тақдирланди. У иккита «Ҳурмат Белгиси» ордени, «Шавкатли меҳнати учун» медали билан мукофотланди.

Т. Ж. Жўраев илмий ходим сифатида ўзининг бутун фаолиятини Ўзбекистон Коммунистик партиясининг Улуғ Ватан уруши йилларидаги ролини ёритишга бағишлади. У 200 та илмий ишнинг муаллифи эди. Улар орасида 15 та монография бўлиб, «Ўзбекистон Коммунистик партияси Улуғ Ватан уруши йилларида», «Ватаннинг содиқ фарзандлари» олим қаламига мансубдир.

Т. Ж. Жўраев 70-йилларнинг бошидан то 80-йилларнинг ўрталаригача «Ўзбекистон ССР Улуғ Ватан уруши йилларида» уч жилдлик китобни ёзишда ва нашр этишда қатнашди.

Камтар, ғамхўр, меҳрибон, принципиал инсон бўлган Т. Ж. Жўраев фақат Ф. Энгельс номли Тошкент Давлат чет тиллари педагогика институти коллективи орасидагина эмас, балки республиканинг партия, илмий педагогик ходимлари, бутун жамоатчилик ўртасида ҳам катта ҳурмат-эътибор қозонган эди.

Т. Ж. Жўраевнинг хотираси қалбларимизда абадий сақланади.

БИР ГРУППА ЎРТОҚЛАРИ.

Эҳтиёт бўлган яхши

Қиш қишлигини қиляпти. Қор босган йўлларда транспорт ҳайдовчилари ва пиёдалар томонидан ҳаракат хавфсизлигини таъминлаш мураккаблашди. Йўл-транспорт ҳодисаларини келтириб чиқарадиган хавф ошяпти. Бундан ташқари, транспортда ёнилғи сарфи бирмунча ортиб, юкларни ташишни йўлга қўйишда ҳам қийинчиликлар юз бермоқда.

Ана шундай шароитларда йўл ва коммунал хўжалиги ходимлари зиммасига яхмалак ва қор билан қопланган энг хавфли участкаларни ўз вақтида, кечиктирмасдан тозалаш вазифаси юклатилади. Бундан ташқари ҳар бир чорраҳа ва йўлнинг хавфли участкаларида махсус қутиларда қум бўлиши шарт.

Қиш кунларида йўл-транспорт ҳодисаларининг олдини олиш учун автохўжаликларда ҳайдовчилар ўртасида тушунтириш ишларини йўлга қўйиш ҳам муҳим аҳамиятга эга. Жумладан, лекция ва суҳбатлар ўтказиш, уларни айни шу кунларда йўл ҳаракати қоидаларига қатъий риоя қилишларини талаб этиш зарур.

Ўтган йилнинг декабрь ойида республикамиз территориясига қаттиқ совуқ тушиб, ернинг устки қатлами музлади. Баъзи областларда эса қалин туман тушди. Албатта, бу ўз навбатида ҳайдовчилар ишини қийинлаштирди. Ана шундай шароитда ўз масъулиятини унутиб автомашина бошқарган баъзи бир ҳайдовчилар панд еб қолишди.

М. Аюпов «Т28-Х 4» маркали тракторда Олтиариқ районидаги Ҳамза шаҳри томон кетаётиб, паришонхотирликка йўл қўйди. Трактор йўлнинг бир чеккасида тўхтаб турган «Москвич» маркали машинага зарб билан урилди. Воқеа содир бўлган ерда енгил автомашинада ўтирган йўловчи С. Жўраев жароҳат олиб касалхонага ётқизилди.

ҲАРАКАТ ХАВФСИЗЛИГИ ҚОИДАЛАРИГА АМАЛ ҚИЛАЙЛИК

Сариосиё район ишчилар кооперациясининг сотувчиси М. Азимов эса давлат номерисиз мотоциклни ГАИ рўйхатига ўтказмасдан «сайр» қилиб юрди. Охири бу «сайр» унга қимматга тушди. «Коммунизм» совхози территориясида мотоцикль ағдарилиб кетди. У кўзини очгач, ўзини касалхонада кўрди. Самарқанд область Жомбой районидаги аҳолига маиший хизмат кўрсатиш уйининг ишчиси Д. Баракаев «ВАЗ—2106» маркали ўз «Жигули»сида кетаётиб, оралиқ масофага амал қилмаганлиги туфайли олдинда кетаётган «ГАЗ—53» маркали юк автомашинасига шох урди.

Нукус шаҳридан ҳайдовчи В. Смаилов, Янгибозор районидан ҳайдовчи Р. Ҳаитовлар ҳам паришон ҳолда автомобиль рулида кетаётганларида фалокат содир этдилар.

Агар рақамларга мурожаат этсак, ўтган йилнинг ноябрь ойи мобайнида республикамиз территориясида 1311 марта йўл-транспорт ҳодисалари рўйхатга олинди. Бунинг натижасида 251 киши ҳалок бўлди, 1411 киши жароҳатланди.

Ҳали қиш ва ёғин-сочинли кунлар олдинда турибди. Бу даврда ҳар бир транспорт бошқарувчисидан тезликни оширмаслик, чорраҳаларга яқинлашганида ва йўлнинг хавфли, яхмалак ва қор билан қопланган участкаларида янада эҳтиёт бўлиш талаб этилади, ҳар бир пиёда йўловчи ҳам йўл ҳаракати қоидаларига тўла-тўкис амал қилиши даркор.

Ўйлаймизки, автохўжалик, корхона ва ташкилот, колхоз ва совхозларнинг транспортга алоқадор раҳбарлари, инженер-техник ходимлари қиш мавсумида ўз ихтиёрларидаги транспортлардан фойдаланишни тубдан яхшилаш чора-тадбирларини кўрадилар.

Қ. МУҲАММАДЖОНОВ,
республика Давлат автоинспекцияси бошқармаси ходими.

• *Шахмат*

ОПА-СИНГИЛ ЮЛДУЗЛАР

64 катак узра қизғин беллашувлар тугади. Венгрия терма командаси Салоники шаҳрида ўтказилган шахмат Олимпиадасининг чемпиони бўлди. Чемпионлик унвонига бир оила аъзолари муяссар бўлдилар. Ғолиб опа-сингил шахматчиларнинг дона суриши, ўйин услуби мутахассислар ва ишқибозларда катта қизиқиш уйғотди.

12 ёшли Юдит, 14 ёшли Жофия ва 19 ёшли Жужа эришган зафарнинг сири нимада?

Шахматчи қизларнинг отаси Ласло Полгар психология фани ўқитувчиси. Ота ўз фарзандларига шахмат ўйини ҳақида бир неча бор мароқ билан сўзлаб берди. Оиладаги тарбиявий соатларнинг аксарияти ҳам шу ўйинга бағишланди. Қизларнинг шахматга ихлоси кейинчалик уларни катта спорт майдонига олиб чиқди.

Жужа тўрт ёшидаёқ мактаб ўқувчилари ўртасида Будапешт шаҳри чемпиони бўлди. Жофия ўтган йили халқаро мастер нормативини бажариши мумкин эди. Мусобақа мобайнида тўплаган очколари белгиланган миқдорга етмай қолди. Шундай бўлса ҳам, у бу маррани эгаллаш йўлида истеъдодини сарфлаяпти. Юдит эса, хотин-қизлар ўртасида энг ёш халқаро гроссмейстердир.

Суратда: опа-сингил шахматчилар — Жофия, Жужа ва Юдит Полгар.

МТИ—ТАСС фотоси.

• *Ахборот*

● 1000 тонна сабзавот ва мева сақланадиган янги холодильник биноси қурилди. Бу Наманган шойи ишлаб чиқариш бирлашмаси тўқимачиларини йил бўйи янги сабзавот, мева билан таъминлашга имкон беради. Ҳамма ишлар механизациялаштирилган. Сақланаётган 40 тонна карам, 251 тонна картошка, 180 тонна пиёз, 57 тонна сабзи, 29 тонна саримсоқ, 30 тонна қизилча, 8 тонна ошқовоқ, жами 450 тонна мева-сабзавот ишчилар ошхонасига берилмоқда.

Т. СУЛАЙМОНОВ,
«Совет Ўзбекистони» штатсиз мухбири.

● ХЎЖАОБОД районидаги Булоқбоши қишлоғида Андижон шаҳридаги «Ваз» магазинининг филиали очилди. Бу ерда «Жигули» автомашинаси учун турли хилдаги эҳтиёт қисмлар сотиляпти.

М. АБДУҚОДИРОВ,
маданият уйи ходими.

● ҒИЖДУВОН районидаги Энгельс номли колхозининг Сармижон қишлоғида фельдшер-акушерлик пункти очилди.

Шифохона хоналари яхши жиҳозланган.

Ж. ЖАЛОЛОВ,
меҳнат ветерани.

• *Тингланг, томоша қилинг*

14 ЯНВАРЬ, ШАНБА

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

МТ-I. 7.00 — «120 минут». 9.05 — Концерт. 9.20 — Уй академияси. 9.50 — Инсон институти. 10.20 — Ҳужжатли фильм. 11.20 — Жаҳон халқларининг ижоди. 11.55 — Социализм мамлакатларида. 12.25 — Биз қандай дам оляпмиз. 13.00 — «Биз билан қол». 13.30 — Иттифоқдош республикалар киносанъати. 15.00 — Дунё воқеалари. 15.05 — Ҳайвонот оламида. 16.15 — Ёзувчи Б. Шергин ижоди. 17.20 — А. Папанов иштирок этган фильмлар. 18.35 — Халқаро программа. 19.35 — Эфирда музика. 20.30 — Янги йилнинг музикали оқшоми. 21.30 — Время. 22.05 — Телетомошабин ҳамроҳи. 22.20 — Янги йил музикали оқшомининг давоми. 00.20 — Телефельетон.

МТ-II. 8.30 — Гимнастика. 8.45 — Қишлоқ янгиликлари. 9.45 — Концерт. 10.30 — Ҳужжатли фильмлар. 11.10 — «Хурсандмиз, бахтлимиз, истеъдодлимиз». Бадиий фильм. 12.40 — Ворошиловград телевидение студиясининг программаси. 13.40 — Телемузикали абонемент. 14.50 — Болалар учун фильм. 16.15 — «Юрмала — 89». 18.45 — 16 ёшгача ва ундан катталар. 19.30 — Футбол. Профессионаллар учрашуви. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Миллатлараро муносабатлар: тарихий тажриба ва муаммолар. 21.30 — Время. 22.05 — «Конотоп жодугари». Телеспектакль 23.40 — Янгиликлар.

УзТВ-I. 9.00 — «Ассалому алайкум!». 10.00 — Ёшлик 11.00 — Ҳужжасизликка барҳам берайлик. 12.00 — «Подшо Петр ўз ҳабашини қандай уйлантиргани ҳақида қисса». Бадиий фильм. 13.35 — Замон ва маросимлар. 14.15 — Элга хизмат: талаб ва таклиф. 15.15 — «Биз танлаган йўллар». Очерк. 18.00 — Мультфильмлар. 18.30 — «Тенгдошлар». 19.15 — Санъат олами. 20.00 — Ахборот. 20.20 — Наштар. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Концерт. 21.30 — Время. 22.05 — Ҳаёт қувончлари ва ташвишлари.

УзТВ-II. Душанба. 18.05 — Концерт. 18.45 — Жаҳон бир ҳафта ичида. 19.00 — Новости. 19.20 — «Замондош». 20.00 — Ахбор. 20.20 — Кинолавҳа. 20.30 — Телеинтеркеча. 21.30 — Время. 22.05 — «Кохи баланд».

РАДИО

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 8.30 — Ўзбек халқ қўшиқлари. 9.30 — Янги овозлар. 10.15 — Гулшан 11.30 — «Ёшлик». 12.10 — «Строитель Узбекистана». 12.30 — Концерт. 12.50 — Шеърий лаҳзалар. 13.00 — «Ўзбекистон чорвадори». 13.30 — Хатларингизни ўқиб... 14.00 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун эшиттириш. 15.30 — «Саёҳатлар, саргузаштлар, фантастика». 16.00 — Совет Иттифоқига хизмат қиламан! 17.00 — Музикали радиопочта. 18.15 — Фан уфқлари 18.30 — Концерт. 19.20 — «Ёшлик». 19.50 — Халқаро кундалик. 21.10 — «Шанба оқшомида». 22.45 — Концерт. 23.00 — Оқшом тўлқинларида.

Редактор
Ў. УСМОНОВ.

Театр

НАВОИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 14/I да **Евгений Онегин** (премьера), 15/I да **Этик кийган мушук** (12.00), **Оққуш кўли** (19.00).

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 14/I да **Зебуннисо**, 15/I да **Тақдир эшиги** (12.00), **Абдулла Қодирийнинг Ўтган кунлари** (19.00).

МУҚИМИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 14/I да **Паранжи сирлари.**

●

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — **«Цирк арча»** (14/I да 16, 19.00), 15/I да (10, 12, 15, 18.00 да).

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ»
(«Советский Узбекистан»)
Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

БЎЛИМЛАР: партия турмуши — 33-34-69, 32-53-97, 32-57-19, пропаганда — 32-55-70, саноат, қурилиш ва транспорт — 33-47-80, 32-53-14, 32-54-09, қишлоқ хўжалиги — 33-76-04, 32-53-15, 32-53-70, совет қурилиши — 33-15-20, 32-57-20, 32-54-18, фан, маданият ва халқ таълими — 33-44-51, 32-57-21, адабиёт ва санъат — 33-20-36, 32-54-35, 32-55-16, ахборот ва спорт — 33-14-24, 32-55-17, халқаро ҳаёт — 32-54-14, хатлар ва оммавий ишлар — 33-21-43, 32-53-16 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06, коммунистик ахлоқ — 32-54-29, фельетонлар — 32-54-27, иллюстрация — 32-57-22.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси, 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.
Газета офсет усулида, А—2 форматида босилади.

Р. — 11522. Б. — 12. ИНДЕКС 64583. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12